Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ.
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 262 (16785) | 1984 оной ноябриин 15, четверг | Сэн 3 мүнгэн.

ГАЗАРАЙНГАА ХУСЫЕ АРЬБАДХАЯ

Манай Совет орондо бүхы юумэнэй түбхын түрүүн арад зоной аша туһада, тэдэнэй жаргалтай һайханаар, баян дэлгэр байдалтай, хүгжэнги соёл болбосоролтой ажаһуухынь түлөө хэгдэдэгынь мэдээжэ.

КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1984 он) Пленумэй шиидхэбэринүүд энээниие үшөө дахин тодо хурсаар гэршэлэн харуулна. Ороной эдеэ хоолой нөөсэнүүдые улам ехэ болгохо зорилготойгоор газар шанаржуулха мелиоративна хүдэлмэриин удаан болзорой асари ехэ программа тэндэ баталагдаа. Жэшээнь, уһалагдадаг, намагһаа хатаагдаһан газарые болзор соо нэгэ хахад дахин үргэдхэхэ, тэрэнэй ашаар ажалай продукци үйлэдбэрилгые мүнөөнэйхиһөө хоёр дахин дээшэлүүлхэ зорилго табигдана.

«Ямаршье улариртай жэлдэ найдамтай һайн ургаса абажа, тэрэнээ громышленна аргаар буйлуулха томо зононуудые гү, али таряа, тэжээл, овощ элбэгээр ургуулжа абаха зорилготойл фабрикануудые бии болгохо тухай хэлэгдэнэ. Тиимэдээ тэндэ мүнөө үеын инженернэ, гүйсэд оньһожоруулагдаһан уһалууриин болон мелиоративна түхеэрэлгэнүүдые хэрэглэхэ шухала болоно»,—гэжэ нүхэр К. У. Черненко тус Пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ, онсолон тэмдэглэһэн байна.

Эдэ бүгэдэ совет хүнүүдые тон ехээр баясуулна, урмашуулна, шэнэ амжалтануудта зоригжуулна. Энээнтэй хамта газар таряалан дээрэ хүдэлдэг хүнүүдэй, илангаяа мелиораторнуудай урда баһал айхабтар харюусалгатай, туйлай ехэ зорилгонуудай табигдажа байһаниинь элитэ.

Хүдөө ажахын бүхы үйлэдбэриие улам түргэнөөр хүгжөөхэ, тэрэ тоодо газар таряаланһаа продукци ехээр абадаг болохо тушаа парти, правительствын саг үргэлжэ халуун анхарал хандуулдагай ашаар манай Буряадай АССР-тэ баһал мелиоративна ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Жэшээнь, КПСС-эй ЦК-гай майн (1965 он) Пленумһээ хойшо үнгэрһэн 19 жэлэй туршада республикын ажахынуудта горитой гаргаша хэгдэжэ, 80 шахуу мянган гектар газар шанаржуулагдаа, тэрэнэй зонхинь уһалагдадаг болоо. Мүнөө колхоз, совхозуудтамнай хамта дээрээ 217,3 мянган гектар тиимэ газар бии. Хуурай талада уһа гаргаха, намаг хатаажа ашаглаха талаар ехэ юумэн хэгдэһэн байна.

Таряалан сабшалангай хүрьһэнэй хүсые, үрэжэлыень һайжаруулаад, ямаршье жэлдэ һайнаар уһалагдадаг болгоод байхада, ургасынь хараа байса дээшэлдэгынь иимэ жэшээнүүдһээ харагдана. Республика дотор бии байһан эдлүүриин газарай сройдоол 5,6 процентнь уһалагдадагшье һаа, тэндэһээ бүхы үбһэнэй 62 процент, силосэй болон овощой ургамалнуудай гурбанай нэгэ хубинь абтана бшуу. Һүүлэй жэлнүүдтэ колхоз, совхоз бүхэндэ хүсэ ехэтэй уһалууриин оньһон техникэ, шэнэ түхеэрэлгэнүүд улам олоор үгтэнэ.

Энээнтэй хамта шанаржуулагдаһан, уһалагдадаг газарые болохо ёһоор хэрэглэжэ, найдамтай һайн ургаса хуряадаг болоһон ажахынууд, бригада, звенонууд, түрүүшүүл район бүхэндэ шахуу бии. Хэжэнгын районой Могсохоной совхоздо эдэбхитэй бэрхэ мелиоратор Б. Р. Санжимитыповэй хүтэлбэрилгэ доро һүүлэй жэлнүүдтэ муу ургасатай нилээд сабшалан, бэлшээри хахалагдажа элдүүрилэгдээд, олон жэлэй ногооной үрэһэн таригдаа.

Хэдэхэн жэлэй саана Улаан-Үдын районой Оронгын совхозой түб тосхонһоо баруун урагшаа нилээд ехэ газарта халсагай бэлшээри, эндэ тэндээ түүбэрилэгдэжэ сабшагдадаг муугаар сабшалан байһан юм. «Бурводстрой» барилгын управлениин Иволгын ПМК-гай мелиораторнуудай хүсөөр эндэхи бүхы газар хуу тэгшэлэгдэжэ, тэрэниие лиманка аргаар уһалуури системэ баригдаа. Мүнөө тэндэхи 500 шахуу гектар газарһаа жэл бүхэндэ гектарай 55—74 хүрэтэр центнер олон жэлэй ногооной эрхим шанартай үбһэн абтана.

Хорин районой Хасууртайн совхозой үнинэй луговод М. И. Шевченко, Сэлэнгын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой суута луговод Ш. Ж. Очиров, Бэшүүрэй районой Бодонгуудай совхозой луговод Э. Б. Санжицыренов, Хяагтын районой «Родина» колхозой кукурузашан Г. Г. Дампилов болон бусад түрүүшүүл һайжаруулагдаһан, уһалагдадаг газар дээрэһээ ямаршье улариртай жэлдэ нэгэл жэгдэ үндэр баян ургаса хуряадаг байна.

«Ехэ ажал, гаргаша хэжэ, шанаржуулһан газарта бүхы хэрэгтэй юумэ оруулаад, хамаг зүрхэ сэдьхэлэйнгээ халуун оролдолго гаргажа хүдэлөөд байбал, тэрэ ашаг үрэеэ гүйсэд харюулха гэжэ таряашад хэлсэдэг»—гээд, нүхэр К. У. Черненко заагаа һэн.

Гэхэтэй хамта республикын олохон ажахынуудта һайжаруулагдаһан, уһалагдадаг газар дээрэһээ һанаһанда хүрэмэ ехэ ургаса абтанагүй. Тэндэ хэгдэһэн ехэ гаргашань ашаяа харюулнагүй. Байгша ондо уһалагдадаг бүхы сабшалангай газарһаа ехэнхиһээнь гектарай 20 хүрэхэгүй центнер үбһэн абтаа. Гектарай 10 центнерһээ доошо ургаса абаһан колхоз, совхозуудшье бии. Илангаяа таряанай газарые саг соонь һайнаар уһалжа, тэндэһээ найдамтай һайн ургаса абаха арга боломжо тон мууса хэрэглэгдэнэ. Сэлэнгын, Яруунын, Хэжэнгын, Хурамхаанай районуудта уһалагдадаг таряалан, сабшалан муугаар ашаглагдана. Тэндэнь ёһотойл һайн ургаса үгэхээр, ашаяа харюулхаар ургамалнууд таригданагүй.

Зарим ажахынуудта шанаржуулагдаһан, уһалагдадаг газарынь тусхай бригада, звенонуудта даалгагдажа үгтөөгүй байна юм. Тэрээнһээ боложо, һайжаруулагдаһан, уһалагдадаг таряалан, сабшалан дээрэ илангаяа шэбхэ, мүн минеральна бордожуулгэшье хүсэд хүрэхөөр оруулнагүй. Тэндэ элдэб ургамалнуудые зүбөөр һэлгүүлжэ тариха севооборотой гурим сахигданагүй. Үнинһөө хойшо хэрэглэгдэжэ байһан уһалууриин системэ, түхеэрэлгэнүүд хангалтагүйгөөр ашаглагдана, саг соонь һэльбэгдэнэ, шэнэлэгдэнэгүй.

Мелиоративна хүдэлмэриин хэмжээн республика дотор жэл бүри ехэ боложо байна. «Бурводстрой» барилгын управлениин, «Бурятпромжилводстрой» трестын предприятинуудай хүсөөр жэлдээ 30 миллион түхэригэй уһанай ажахын болон мелиоративна барилганууд хэгдэнэ. Энэ харюусалгатай хүдэлмэридэ эрхим жэшээ харуулдаг, ажалаа һайн шанартайгаар, саг соонь бүтээдэг коллективүүд, түрүү механизаторнууд, мелиораторнуудшье олон. Гэхэтэй хамта тэдэ бүхы хүдэлмэриин проект зохёодог, барилгануудые бодхоодог предприяти, организацинуудай ажалда дутагдалнууд шиидхэгдээгүй асуудалнууд үшөөл үсөөн бэшэ байһаар.

Саашадаа газарай үрэжэл һайжаруулха, уһалагдадаг болгожо, ургасыень эрид дээшэлүүлхэ бүхы хүдэлмэриие КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1984 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан эмхидхэхэ, ажалаа шэнэдхэн хубилгаха саг ерээ. Ойрын жэлнүүдтэ республика дотор уһалууриин болон мелиоративна томо томо барилганууд бодхоогдохо, хуушан системэнүүд һэльбэгдэхэ, шэнэлэгдэхэ, һайжаруулагдаһан газарай ашаг үрэ үгэсые эрид дээшэлүүлхэ шухала хэмжээнүүд бэелүүлэгдэхэ байна.

Тиимэһээ мелиораторнуудай, барилгашадай, газар дээрэ хүдэлжэ байһан бүхы хүнүүдэй ажалай харюусалгые эрид дээшэлүүлхэ шухала болоно. Һайжаруулагдаһан, уһалагдадаг газарһаа шадаал һаа, ехэ ургаса абахын, хүсыень улам арьбадхахын түлөө хүнүүдэй бодотоор оролдохо, бүхы арга шадалаа, мэргэжэлээ зорюулхаар тэдэниие зүбөөр урмашуулха ушартай. Илангаяа эндэ ажахын тооһоо, хамтын подряд али болохоор дэлгэрүүлхэ гээшэ тон ехэ удха шанартай. Энэ талаар түрүүшүүлэй дүй дүршэлые үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, үндэр ургасын түлөө мүрысөө улам түсэтэйгөөр дэлгэрүүлхэ хэрэгтэй.

Эдэ бүгэдые ажахынуудай, предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна, профсоюзай, комсомолой организацинууд толгойлхо, эдэбхитэйгээр эмхидхэхэ болоно.

Республикын мелиораторнууд, уһанай ажахынуудай барилгашад, колхоз, совхозой бүхы таряашад, механизаторнууд партиингаа ЦК-гай октябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө саашадаа улам эршэмтэйгээр хүдэлхэ, һайжаруулагдаһан, уһалагдадаг таряалан, сабшалангаа үндэр ургасатай үрэжэлтэ баян газар болгохын түлөө бүри шангаар хэмсэхэ байһаниинь лабтай.

ЖЭЛЭЙ ТҮГЭСХЭЛДЭ —ЭРШЭТЭ АЖАЛ

МИЛЛИОНООР ҮЛҮҮЛБЭ

Шэнэ онол арга, оньһон техникэ үргэнөөр хэрэглэжэ, тоннельнүүдые түргэнөөр, эрхим шанартайгаар бариха хэрэгтэ манай тоннельнэ 12-дохи отрядай коллектив хаба шадалаа зорюулдаг, муу бэшэ үрэ дүнгүүдые туйладаг гээшэ. Бидэ Байгалай 6,7 километр утатай тоннель бариха даабаряа жэлээр урид дүүргэһэ һэмди. 1982 оной январь һараһаа хойшо Кодарай тоннель малтажа байнабди. Урдань үзэгдөөгүй бэрхэшээлнүүд эндэ дайралдаа. Тиибэ яабашье проходчигууднай байгша ондо Кодарай хадануудые сүмэ малтаха гэһэн зорилго урдаа табина, малтахашье байха, — гэжэ тоннельнэ 12-дохи отрядай начальник В. М. Рябов хэлэбэ.

Тус отрядай коллектив эрхим түрүү ажалаараа Буряадай участогта, бүхы Эхэ орон дотороо мэдээжэ болоһон юм. Эрхимэй эрхим мэргэжэлтэд эндэһээ урган гараа, гаранашье. Социалис Ажалай Герой В. Р. Толстоухов, Буряадай АССР-эй габьяата барилгашан, Ажалай Улаан Тугай орденто В. И. Безридный болон бусад эгээл үндэр бүтээсэ туйлажа, олониие дахуулдаг. Отрядай үнинэй бэрхэ хүдэлмэришэн Н. А. Еременкын хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив Байгалай тоннельнүүдэй ханануудые бетоноор бүхэлжэ, хододоо даабаряа үлүүлдэг, бүхы ажалаа эрхим шанартайгаар дүүргэдэг һэн. Эндэ Бүхэсоюзна хэдэн рекорд туйлаһан юм. Н. А. Еременкын бригадын коллектив БАМ-ай һүүлшын Кодарай тоннелиин барилгада тон эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, хамтын хэрэгтэ хубитаяа оруулалсана. БАМ-ай тоннельнүүдые бариха хэрэгтэ ехэ габьяа гаргаһанайнгаа түлөө Н. А. Еременко һаяшаг Социалис Ажалай Геройн үндэр нэрэ солодо хүртэбэ. Иимэ ажалша бэрхэ баатарнууд тоннельнэ 12-дохи отрядай коллективтэ олон.

Эдэнэр Кодарай тоннелиин барилга богони болзорой туршада дүүргэхын тула яһала оролдожо байна. Байгша оной гурбадахи кварталай даабари 149 процент дүүргэһэнэйнгээ, 419 тонно түмэр, 806 тонно цемент, 191 кубометр хабтагай модо арьбалһанай, алмаһанай түлөө КПСС-эй Хойто-Байгалай горкомой, Забайкалиин транспортна барилгашадай дорпрофсожой дамжуулгын Улаан тугаар шагнагдаа юм.

— Бидэ арбан һарын даабариһаа гадуур миллион түхэригэй барилга хээбди. Бүхы ажалайнгаа 87 процентыень бригадна подрядай гуримаар дүүргэнэбди. Һайн бэлэдхэлтэй хүдэлмэришэд шэнэ онол арга хэрэглэн, эдэбхи үүсхэл гарган хүдэлһэнэй ашаар лэ гүрэнэй даабари болон уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлнэ, — гэжэ тоннельнэ 12-дохи отрядай начальник В. М. Рябов мэдүүлбэ. Тус отрядай хүдэлмэришэд Кодарай тоннелиин барилга богони болзорой туршада дүүргэжэ, ашаанай поезднуудые ябуулхын тула оролдоно, «БАМтоннельстрой» управлениин коллективүүдэй дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ эрхимлэнэ.

А. ЗЕНЧЕНКО,
«БАМтоннельстрой» управлениин профкомой түрүүлэгшэ.

ДҮРШЭЛТЭЙ МАЛШАН

Мухар-Шэбэрэй районой «Забайкалец» совхозой Һүгөөтын һүнэй фермэдэ дүршэл шадабаряар баян, нютаг нугадаа магтаалтай, суутай Екатерина Матвеевна Матвеева хорин дүрбэн жэлэй туршада һаалишанаар амжалтатай хүдэлжэ байнхай. Тэрэ арбан юһэтэйһөө хойшо энэ коллективтээ ажаллана. Залуу басаганда түрүүшын үедэ хүндэхэн, хүшэрхэн байһаниинь элитэ. Теэд хэды тиимэ байдалай тохёолдоошье һаань, тэрэнээ дабажа гарахые оролдоо.

Мүнөө Екатерина Матвеевна гурбан мянгатанай зэргэдэ гаранхай. Нёдондоной дүнгөөр дүршэлтэй малшан үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 3060 килограмм һү һаажа, бага бэшэ амжалта туйлаа һэн. Энэ жэлэй дүнгөөр нүхэр Матвеева баһал иимэрхүү дээгүүр дүн туйлахаар хараална.

Агуу Октябриин алдарта ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Екатерина Матвеевна, тэрэнэй хүдэлдэг коллектив хам оролсожо, ажалдаа үндэр дүнгүүдые туйлаһан байгаа.

Ю. ФОКИН.

ЕРЭХЭ ЖЭЛЭЙ ТООСООГООР

Агуу Илалтын дүшэн жэлэй ойе эрхим амжалтаар угтахын түлөө ажалай тэмсэлдэ оролсоһон Зэдын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Любовь Фокеевна Нагаева һараһаа үлүү сагай туршада арбан хоёрдохи табан жэлэй түсэбөөр ажаллана. Энэ нүхэрнай тус табан жэлэй туршада бүхыдөө 265506 килограмм һү һааха түсэбөө 9303 килограммаар үлүүлһэн байха юм. Тиихэдэ үнгэрһэн октябрь һарада 5010 килограмм һү һаагаа гэхэ гү, али харазлагдаһан даабаряа хоёр дахин шахуу үлүүлэн дүүргэв.

Һаалиин фермын ахалагша һаалишан, профсоюзай бүлэгэй гэшүүн Любовь Фокеевна Нагаева арбан хоёрдохи табан жэлэй тоосоогоор ажаллахадаа бүхыдөө 14313 килограмм һү һаажа тушаагаад байнхай. Мүнөө түрүү һаалишан туйлаһан амжалтаяа улам батадхахаар эрмэлзэнхэй.

Н. ДАМБАЕВ.

ШЕФҮҮДЭЙ ТУҺАЛАМЖА

Түмэр замай Горхоной 18-дахи дистанциин коллектив жэлһээ жэлдэ Загарайн районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо шеф ёһоной туһаламжаяа үргэдхэнэ. Энэ жэлдэшье хабарай тарилгын, таряа хуряалгын үедэ дүршэлтэй механизаторнууд поли дээрэ гаража хүдэлөө. Энэ зун Ехэ-Горхон гэжэ газарта 75 гектар сабшалан тус коллективтэ даалгагдаа бэлэй. Эндэ В. И. Федотовой хүтэлбэри доро ажаллаһан үбһэшэдэй звеногойхид 1465 центнер һайн шанартай үбһэ ниитын адууһа малда бэлэдхэжэ үгөө. Мүнөө үедэ түмэр замшад малай үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэхэ хэрэгтэ ажахын малшадта туһаламжа үзүүлнэ.

Р. ШИРАБОН,
хүдөө бэшэгшэ.

ҺААЛИШАН НЭРЭЕЭ СУУРХУУЛНА

ХЯАГТЫН РАЙОНОЙ түрүү һаалишадай нэгэн Николай Георгиевич Овсянкинай ажалай намтарай эхэнхи хубинь мал ажалтай холбоотой юм. Тэрэ гушаад жэлэй туршада «Пограничный» совхозой Калининэй һүнэй фермэдэ ажаллана. Хүндэ хүшэрһөө сухарингүй, ушарһан бэрхэшээлнүүдые дабажал гарадаг зантай Николай Овсянкин фермэдэ хүдэлжэ эхилһэн түрүүшын жэлнүүдһээ ажалай үндэр бүтээсэ туйлажа эхилээ һэн. Тиигэжэ үшөө 60-дахи онуудай эхээр районой малшадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй илагшадай тоодо оролсодог бэлэй. Тэрэ гэһэнһээ хойшо Николай Георгиевич оло дахин районой һаалишадай дунда эрхимлэжэ гараһан алдартай. Хара багаһаа хойшо малшадай ажалтай һайн танилсаһан тула ажалай баян дүршэлтэй, мэргэжэл шадабаритай болоо юм. Хүн зонтой абаһаар үгээе ойлголсожо шададаг бэрхэ һаалишанай дэргэдэ залуушуул ходол сугларанхай, асууха юумэниинь олдоод лэ байдаг. Номгон даруу зантай Николай Георгиевич ажал хэрэг, дүй дүршэл тухайгаа залуу нүхэдтөө урматайгаар хөөрэжэ үгэдэг юм. Ажалай амжалта оролдолгын лэ үрэ дүн гэжэ ойлгуулдаг. Тиимэһээл хэжэ ябаһан хүдэлмэреэ тон һайнаар шудалха, үнэн зүрхэнһөө бүтээхэ гээшэ ажалша хүнэй һэшхэлһээ юм гээд суута һаалишан тоолодог.

Хүндэ үбшэндэ нэрбэглэжэ, хэды жэлдэ мал ажалаа орхихошье ушар нүхэр Овсянкинай ажабайдалда тохёолдоо юм. Гэбэшье бэеынгээ һайжархатай адли түрэл фермэдээ бусахые яараа һэн.

Энэ жэлдэ районой һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Николай Георгиевич хоёрдохи һуурида ябана. Тэрэ үнеэн бүриһөө хоёр мянга гаран килограмм һү һаажа, 400 центнер сагаан эдеэ үйлэдбэрилэнхэй.

Районой эрхим һаалишадай нэгэн Николай Георгиевич Овсянкинай бүтээсэтэ ажал хэрэгүүд үндэрөөр сэгнэгдэнхэй. Тэрээндэ олон тоото Хүндэлэлэй грамотанууд, социалис мүрысөөндэ шалгарһанай тэмдэгүүд, медальнууд бии. Ажал хүдэлмэридөө онсо шалгаржа, үндэр бүтээсэ туйлаһанайнь түлөө Октябриин Революциин орден энгэртэнь ялардаг. Табан жэлэйнгээ түсэбтэ даабаринуудые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ суута һаалишанай һанаа сэдьхэлынь зорюулагданхай.

А. КЛИМОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Н. Г. Овсянкин.

Ф. НАЛАБАРДИНАЙ фото.

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ САГ ҮРГЭЛЖЫН КОМИССИНУУДТА

РСФСР-эй Верховно Соведэй сессиин декабриин 5-да болохоёо байһантай дашарамдуулан, РСФСР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын 1985 оной гүрэнэй түсэбые, 1984 оной түсэбэй дүүргэлтые, 1985 оной РСФСР-эй Гүрэнэй бюджедые, 1983 оной бюджедэй гүйсэдхэл тухай тоосоое уридшалан хаража үзэхыень РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум РСФСР-эй Верховно Соведэй Түсэблэлгын-бюджетнэ ба саг үргэлжын бусад комиссинуудта даалгаа.

Партиин XXVI съездын ба КПСС эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые хүтэлбэри болгон, эрдэм-техникын дэбжэлтые хурдадхаһанай, үйлэдбэриин хүсые һайнаар хэрэглэһэнэй, арадай ажахын бүхы һалбаринуудта бии байгаа нөөсэнүүдые, арга боломжонуудые үргэнөөр элсүүлһэнэй ашаар ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, хүгжэлтыень түргэдхэхэ асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулхыень Президиум саг үргэлжын комиссинуудта дурадхаба.

РСФСР-эй Верховно Соведэй саг үргэлжын комиссинуудай түрүүлэгшэнэрэй зүблөөн ноябриин 12-то РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ боложо, Россин Федерациин түсэб болон бюджедые уридшалан хаража үзэхэ хүдэлмэриие эмхидхэлгэдэ хабаатай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэһэн байна.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Түсэблэлгын-бюджетнэ комиссиин ба саг үргэлжын бусад комиссинуудай түлөөлэгшэдэй хамтын заседани энэ үдэр үнгэргэгдөө. Түсэблэлгын-бюджетнэ комиссиин түрүүлэгшэ В. С. Кузьмичев тэрэниие хүтэлбэ.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, РСФСР-эй Госпланай түрүүлэгшэ Н. И Масленников РСФСР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын 1985 оной гүрэнэй түсэбэй проект, 1984 оной түсэбэй ямараар дүүргэгдэжэ байһан тухай элидхэл хээ.

РСФСР-эй финансын министр А. А. Бобровников 1985 оной РСФСР-эй Гүрэнэй бюджедэй проект тухай, 1983 оной РСФСР-эй Гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай элидхэл хэбэ.

Түсэб болон бюджедые уридшалан хаража үзэхэ талаар Түсэблэлгын-бюджетнэ ба саг үргэлжын бусад комиссинуудай хүдэлмэриин гурим, болзорнууд тухай Түсэблэлгын-бюджетнэ комиссиин секретарь, депутат С. Е. Егоровой мэдээсэл комиссиин заседани дээрэ шагнагдаһан байгаа. Иимэ зорилготойгоор саг үргэлжын комиссинуудай бүридэлһөө бэлэдхэлэй хамтын 12 комисси байгуулагдаба. Тэдэнэй эмхидхэлэй заседанинууд боложо, түсэб болон бюджедые хаража үзэхэ гурим болон болзорнууд баталагдаһан байха юм.

(ТАСС).

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ

УКАЗ

РСФСР-эй ХЭЛХЕЭ ХОЛБООНОЙ МИНИСТЕРСТВЫН ПРЕДПРИЯТИНУУД БА ЭМХИНҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ «БАЙГАЛ-АМАРАЙ ТҮМЭР ЗАМ БАРИЛСАҺАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР ШАГНАХА ТУХАЙ

Байгал-Амарай түмэр замай барилгые, тэрээндэ хабаадагшадые хангаха талаар үнэн сэхээр ажаллаһанайнь түлөө СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэһөө «Байгал-Амарай түмэр зам барилсаһанай түлөө» медаляар шагнаха:

Буряадай АССР-һээ

Астраханцева Валентина Анатольевнае — хэлхеэ холбооной үйлэдбэриин-техническэ управлениин бригадир.

Бодров Иван Иннокентьевичые — хэлхеэ холбооной Хойто-Байгалай районно узелай ахалагша диспетчер.

Бурдуковская Татьяна Ипполитовнае — Улаан-Үдын телеграфно-телефонно станциин телефонистка.

Давыдова Валентина Байсановнае — хэлхеэ холбооной Баунтын районно узелай телеграфистка.

Дашинимаев Даба-Дагба Дашинимаевичые — хэлхеэ холбооной үйлэдбэриин-техническэ управлениин ахамад инженер.

Деменкова Валентина Петровнае — Улаан-Үдын почто зөөлгын отделениин сортировщица.

Евсеев Константин Ивановичые —хэлхеэ холбооной Хойто-Байгалай районно узелай автомобилиин жолоошон.

Елбонов Андрей Куркановичые — Улаан-Үдын телеграфно-телефонно станциин ахамад инженер.

Очиров Батомунко Ринчиновичые — хэлхеэ холбооной үйлэдбэриин-техническэ управлениин начальник.

Самчук Александр Анатольевичые — Хойто-Байгалай радиотелевизионно дамжуулгын түбэй инженер.

Серебрякова Валентина Емельяновнае — Улаан-Үдын почто зөөлгын отделениин сортировщица.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1984 оной ноябриин 12.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

БУРЯАДАЙ АССР-тэ ХҮДЭЛДЭГ ЛИТВАГАЙ ССР-эй БАРИЛГЫН МИНИСТЕРСТВЫН «ЛИТБАМСТРОЙ» ГЭЖЭ БАРИЛГА-ХАБСАРАЛГЫН ПОЕЗДЫН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ «БАЙГАЛ-АМАРАЙ ТҮМЭР ЗАМ БАРИЛСАҺАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР ШАГНАХА ТУХАЙ

Байгал-Амарай түмэр замай барилгада эдэбхитэйгээр хабаадаһанайнь, тиихэдээ ажалай амжалтануудые туйлаһанайнь түлөө СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэһөө «Байгал-Амарай түмэр зам барилсаһанай түлөө» медаляар шагнаха:

Абуковас Рикартас Прановичые—тракторист.

Галвакаускайте Лаймуте Антановнае—слесарь-инструментальщик.

Дмитриев Виталий Алексеевичые—модошо дархан.

Довгий Вячеслав Яковлевичые—электро-гагнууршан.

Ермолова Вера Егоровнае—хүдэлмэришэн.

Катунцев Алексей Николаевичые—модошо дархан.

Катунцева Наталья Михайловнае—хүүгэдэй саадай хүмүүжүүлэгшэ.

Колодько Олег Федоровичые—модошо дархан.

Кондрацкая Вера Антоновнае—мастер.

Мангиров Александр Ивановичые—механик.

Марков Сергей Степановичые—автомобилиин жолоошон.

Меляускас Антанас Альфонсовичые—модошо дархан.

Навикене Виталия Владовнае—инженер.

Науменко Владимир Викторовичые—автомобилиин жолоошон.

Науникас Альбинас Юлевичые—ахамад механик.

Пузерас Кястутис Витаутовичые—ахалагша прораб.

Скейрис Альгимантас Юозовичые — барилга-хабсаралгын поездын начальнигай орлогшо.

Скрябин Александр Ильичые—кранай машинист.

Скрябина Лидия Максимовнае—мастер.

Солоид Владимир Леонидовичые—модо отологшо.

Тумаков Николай Владимировичые—модошо дархашан.

Чебунина Ольга Матвеевнае—бухгалтер.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1984 оной ноябриин 12.

СОВЕТ ХҮГЖЭМЭЙ ФЕСТИВАЛЬ

АЛМА-АТА. Совет хүгжэмэй бүхэсоюзна фестивальда хабаадажа байһан композиторнууд, хүгжэм шэнжэлэгшэд болон гүйсэдхэгшэд Казахстанай томо предприятинууд, барилганууд болон һуралсалай эмхинүүдтэ айлшалжа эхилбэ. Алма-Атын машина бүтээгшэд, бүд нэхэгшэд, студентнүүд олон үндэһэ яһатанай совет искусствын түлөөлэгшэдые хүлеэн абаба.

«АЗТМ имени 60-летия СССР» гэжэ хүндэ машина бүтээлгын заводой дэргэдэхи Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда ами наһала алдаһан хүдэлмэришэдэй хүшөөгэй дэргэдэ харалгада хабаадагшад түрүү предприятиин ажалшадтай танилсажа эхилээ. Удаань бүхы союзна республикануудта ба гуша гаран гадаадын оронуудта эльгээгдэдэг продукциинь харааһанайнгаа һүүлээр айлшад заводой механо-хабсаралгын цехтэ зохёохы ажал ябуулга тухай тоосоһон байна. СССР-эй Гостелерадиогой ехэ симфоническа оркестртэй хамта СССР-эй арадай артист Т. Хренников өөрынгөө зохёолнуудһаа хэһэгүүдые гүйсэдхэбэ.

—Бидэнэртэ, композиторнууд болон хүгжэмшэдтэ, иимэрхүү уулзалганууд айхабтар ехэ удха шанартай байдаг юм,—гэжэ Тихон Николаевич хэлэбэ. —Ималгатал ажалша хүнүүдтэй уулзалгын үедэ зохёохы шэнэ бодолнууд, ерээдүйн темэнүүд болон сюжедүүд мүндэлдэг гээшэ.

СССР-эй Гүрэнэй шангуудай лауреат Н. Пейко Карагандагай шулуун нүүрһэнэй уурхайһаа шахтерой каска бэлэгтэй бусахань. Мэдээжэ композитор—олохон симфоническа зохёолнуудай автор —Тусуп Кузембаевай нэрэмжэтэ шахтада айлшалаа. Эстониин ССР-эй арадай артист Б. Кырвер Павлодарай Прииртышэй ажалшадта хүрэжэ, зохёохы ажал ябуулга тухайгаа тоособо.

Алма-Атын соёлой томо залнууд болон байшангуудта эдэ үдэрнүүдтэ болоһон концертнүүд совет композиторнуудай зохёохы ажал ябуулгые үргэнөөр харуулна. Казахай ССР-эй Гүрэнэй симфоническа оркестр, Киевэй камерна оркестр болон Новосибирскын камерна хоор тэдээндэ хабаадажа, бүхы хүн түрэлтэнэй ажабайдалдахи түүхэтэ үйлэ хэрэгтэ—фашизмые бута сохижо туйлаһан Илалтын 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан шэнэ бүтээлнүүдтэйгээ шагнагшадые танилсуулһан байна.

(ТАСС).

ХҮМҮҮЖҮҮЛГЫН ХҮДЭЛМЭРИИЕ—КОМПЛЕКСНО ГУРИМААР

ЗОРИГЖУУЛХЫ ҮҮРГЭТЭЙ

Сэлэнгын целлюлозо-картоной комбинадай ТЭЦ хадаа тэндэхи гол цехүүдэй нэгэн юм. Элшэ хүсэ ехэтэй, орео оньһон түхеэрэлгэтэй энэ предприяти бүхы комбинат, посёлогые дулаагаар, элшэ хүсөөр хангадаг байна.

ТЭЦ-тэ хэдэн зуун хүдэлмэришэд, алба хаагшад, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ажалладаг юм. Партийна организацидамнай 34 коммунист болон КПСС-эй гэшүүндэ кандидат ородог байна. Тиихэдээ эндэмнай коммунис ажалай 126 ударник, орден абаһан 5 хүн болон посёлково Соведэй бүлэг депутадууд тоологдодог гээшэ.

Манай станциин ашаглалгада үгтэһөөр үнгэрһэн 13 жэл соо бидэнэй урда табигдаһан ехэ зорилгонуудые дүүргэхэ шадалтай эбтэй зетэй, өөрынгөө ёһо заншалнуудые сахидаг коллектив тогтонижонхой.

Гүрэнэй түсэбүүдэй дүүргэхын түлөө инженер, техникүүдшье, хүдэлмэришэдшье харюусадаг гээшэ. Үйлэдбэриин эгээл хүшэр участогуудта коммунистнууд хүдэлдэг юм. Тэдэнэй оролдолго гарһан газарта хододоо үндэр дүнгүүд түйлагдадаг байна. Үйлэдбэриин технологи тус участогай гэмээр нэгэтэшье хазагайруулагдаагүй һэн.

ТЭЦ-эй коллектив дотор ойлгууламжын хүдэлмэридэ үзэл сурталай бүхы эдэбхитэд хабаадуулагданхай. Тусхайлбал, 15 агитатор, 8 политинформатор, партбюрогой, цехэй профсоюзай комитедэй гэшүүд, хүтэлбэрилэгшэд ородог юм. Юрэнхыдөө партийна, комсомолой, экономическа һуралсал, агитаторнууд, политинформаторнуудай хүдэлмэри, ханын хэблэл, харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүд — эдэ бүгэдэ үйлэдбэриин дүнгүүдтэ нүлөө үзүүлжэл байдаг гээшэ.

Политинформаторнууд дүрбэн шэглэлээр хүдэлдэг юм. Тэдэниие нэрлэбэл, уласхоорондын байдал, орон доторой политическэ ажабайдал, экономико болон научно-техническэ политика, ороной соёлой ажабайдал болон коммунис ёһо заншал гэхэ мэтэ болоно. 8 политинформаторай табаниинь инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, гурбаниинь хүдэлмэришэд юм. Тиихэдэ тэдэн соо КПСС-эй, ВЛКСМ-эй хоёр-хоёр гэшүүн, дээдэ эрдэмтэй хоёр, техническэ дунда эрдэмтэй табан хүн тоологдоно. Политинформатор гээшэмнай партиин үнэн үгэ хүн зондо дамжуулдаг эдэбхитэй тэмсэлшэ, коллективэй эмхидхэлшэ, хүмүүжүүлэгшэ болоно ха юм. Тэрэ цех, бригадада сэхэ ошожо, хүн зонтой уулзажа, хөөрэлдэдэг гуримтай юм. Политинформаци, хөөрэлдөөнүүд һарадаа гурба дахин — нэгэдэхи, гурбадахи, дүрбэдэхи вторнигто үнгэргэгдэдэг байна. Партийна хэблэлэй болон комбинадай парткабинедэй зууршалгаар тематикань урид бэлдэгдэжэ, ТЭЦ-эй партбюро дээрэ баталагдадаг юм. Политинформаторнууд графигай ёһоор бүхы цехүүдтэ хүдэлдэг гээшэ. Тэдэнэй хүдэлмэриие тоо бүридхэлдэ абалгын журнал соо ямар коллективтэ, хэзээ хөөрэлдөөн үнгэргэгдөөб, хэды шагнагшад тэндэнь байгааб гэжэ гүйсэд тэмдэглэгдэдэг юм. Тэрэнэй үндэһөөр агитколлективые хүтэлбэрилэгшэ, партийна организациин секретариин орлогшо политинформаторнуудай хүдэлмэриие хинан шалгадаг байна.

Орон доторой политическэ ажабайдалай талаар манай ТЭЦ-эй хүдэлмэришэн А. Д. Жулябин һонирхолтой хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэжэ, нүхэдэйнгөө магтаалда ходо хүртэдэг. Энэ хүмнай мэдээсэлнүүдые эндэ тэндэһээ суглуулаад, хөөрэдэг бэшэ, харин һонирхолтой гол темэ оложо, тэрэнээ элдэб баримтануудаар гэршэлэн, гүнзэгыгөөр тайлбаридаг заншалтай юм. Тэрэшэлэн политинформаторнууд Номоконова, Коновалов, Ветошкина гэгшэд ниитынгээ энэ даабариие муу бэшээр дүүргэдэг.

Агитаторнуудай бүлэгтэ 25 хүн, гол түлэб, ТЭЦ-эй цехүүдэй, халаануудай начальнигууд, мастернууд, бригадирнууд ородог байна. Тэрэ тоодо КПСС-эй 4, ВЛКСМ-эй 4 гэшүүн, дээдэ эрдэмтэй 5, техническэ дунда эрдэмтэй 7 хүн ородог. Агитаторнууд цехүүдэй тус тус коллективүүдтэ баталагдадаг гээшэ. Агитаторнуудай хүдэлмэриие тэдээндэ байдаг тусхай журналаар шалгадаг юм.

Политинформаторнуудшье, агитаторнуудшье комбинадай парткомой түсэбөөр үнгэргэгдэдэг семинарнуудта һурадаг байна.

Цехтэ үнгэргэгдэдэг үзэл сурталай планёрконуудшье агитколлективэй гэшүүдтэ һайн һургуули боложо үгэдэг гээшэ. Үе-үе болоод эдэ планёрконууд дээрэ тэдэнэй тоосоон шагнагдадаг байха юм. Тиигээдшье цех доторой байдалтай эндэ танилсаад, һүүлдэнь энээн тухай өөһэдынгөө участогай хүдэлмэришэдтэ хөөрэдэг байна. Һарадаа нэгэ удаа, хоёрдохи понедельнигтэ, үнгэргэгдэдэг эдэ планёрконууд дээрэ үйлэдбэриин шухала асуудалнууд, ТЭЦ-эй экономическа байдал, ажалай журам гэхэ мэтэ зүбшэн хэлсэгдэдэг юм. Хүмүүжүүлгэ, идхалгын асуудалнуудые үйлэдбэритэй нягта холбоотойгоор шиидхэһэнэй эсэстэ ТЭЦ-эймнай хүдэлмэриин мүнөө жэлэй үнгэрһэн үеын дүнгүүд, 1983 онойхидо орходоо, дээшээ болоно. Юрэнхыдөө элшэ хүсэ, дулаагаар комбинадые хангалга тогтууритай һайн боложо, кадрнуудай ажалһаа гаража ошохо ушарнууд үсөөрөө.

Ороной Элшэ хүсэнэй программые дүүргэлгэ, гүрэнэй түсэбүүдые бэелүүлхэ хэрэгые хангаха ябадал хадаа манай коллективэй гол зорилго болоно. Энэ талаар манай агитколлективэй хүсэлэл оролдолгонууд элсүүлэгдэнхэй.

А. БУЛСУНАЕВ,
Сэлэнгын ЦКК-гай ТЭЦ-эй начальник, агитколлективые даагша.

ТҮРҮҮ ДҮЙ ДҮРШЭЛ ДЭЛГЭРҮҮЛХЭ

Республика соомнай партийна политическэ болон олониитын экономическа һуралсалай жэл урагшатайгаар ябажа байна. Бүхы шатын һургуулинуудта түрүүшээр ушарһан дутуу дундануудые усадхажа, партийна организацинууд зохисотой хэмжээ ябуулгануудые абаа.

Улаан-Үдэ городой, Хойто-Байгалай, Сэлэнгын, Бэшүүрэй районуудта коммунистнуудай, партийнабэшэ хүнүүдэй политическэ һуралсал эмхитэйгөөр, ажалша коллективүүдэй хүдэлмэритэй нягта холбоотойгоор үнгэргэгдэнэ.

Жэшээнь, Хойто-Байгалай районой 16-дахи тоннельнэ отрядта (пропагандист Н. Ф. Зверькова) һуралсалай хэшээлнүүд һонирхолтойгоор үнгэрдэг. Эндэхи һургуулида элдэб онол аргануудые хэрэглэн, шагнагшадай эдэбхиие улам дээшэлүүлжэ шадана. Тэдэнэр хэшээлнүүдтээ эдэбхитэйгээр хабаадажа, өөһэдынгөө һанамжануудые хэлэдэг, табигдаһан асуудалда тодо һонор харюу абадаг байха юм.

Хориин районой ажахынуудта партийна политическэ һуралсалай хэшээлнүүдтэ ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, ахамад мэргэжэлтэд үйлэдбэриин дүнгүүдээр тусхай шэнжэлэл хэдэг гуримтай.

КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленум дээрэ партиин экономическа болон социальна политикые бэелүүлгэдэ үзэл сурталай талаар хангалга эрид һайжаруулха шухала гэжэ заагдаа һэн. Эдэ заабаринуудые бэелүүлхын түлөө һуралсалда янза бүриин арга методүүдые пропагандистнууд хэрэглэнэ. Түбхын түрүүндэ шагнагшадай ниитын политическэ ажал ябуулгада хаа хаанагүй горитой анхарал хандуулагдадаг болоо.

Район бүхэндэ бии байһан түрүү дүй дүршэлэй политһургуулинуудта партийна организацинууд али бүхы туһаламжа үзүүлэн, пропагандистнуудай мэргэжэл шадабари дээшэлүүлнэ. Эдэ һургуулинуудай хүдэлмэридэ бэрхэ, хүн зоной дунда хүндэтэй болоһон пропагандистнууд хабаадуулагдана. Мүнөө жэлдэ ехэнхи район бүхэндэ иимэ 6—8 һургуули бии болгогдонхой. Гэбэшье зарим райондо оройдоол 2—3 һургуули нээгдэнхэй.

1984—1985 онуудай һуралсалай жэлдэ партийна организацинууд, Москвагай пропагандистнуудай «Эрхим социалис журам хүмүүжүүлгэдэ—бидэ, пропагандистнуудай, анхарал оролдолго» гэһэн үүсхэлые дэмжэн, үргэнөөр нэбтэрүүлхэ зорилгонуудые табинхай. Мүнөө үедэ авиазаводой, ЛВРЗ-гэй, нарин сэмбын комбинадай, Захааминай, Мухар-Шэбэрэй болон бэшэшье районуудай колхоз, совхозуудай пропагандистнууд энэ үүсхэл һайшаан дэмжэжэ, шагнагшадтаяа хүмүүжүүлгын ехэ хүдэлмэри ябуулжа байнхай. Бүхы шатын—партийна, экономическа, комсомолой һуралсалда москвагайхидай үүсхэлые дэмжэхэ байһандань найданабди. Тэрэшэлэн коммунистнуудай, партийнабэшэ хүнүүдэй хэшээлнүүдтэ ажалай бүтээсэ түсэбһөө гадуур нэгэ процентээр дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үнэ сэнгые 0,5 процентээр хямдаруулха гэһэн партиин табиһан зорилгонуудые бэелүүлхын түлөө оролдолго гаргаха ёһотойбди.

Гэхэтэй хамта Загарайн, Улаан-Үдын, Прибайкалиин районуудта партийна политическэ һуралсалда элдэб янзын дутуу дунданууд ушарһаар. Жэшээнь, Онохойн, Хандагатайн модоной комбинадуудта, Шэнэ-Бэрээнэй авторемзаводто политическэ һуралсалай кабинедүүд үгы. Улаан-Үдын, Прибайкалиин районуудта олон комсомольшууд политическэ һуралсалда хабаадаангүй. Яруунын, Хэжэнгын, Октябрьска районуудай зарим партийна организацинуудта экономическа һуралсалда үсөөн хүнүүд тоологдоно. Эдэ бүхы дутагдалнуудые усадхахын түлөө КПСС-эй райкомууд, партийна организацинууд зохисотой хэмжээнүүдые абаха зэргэтэй.

1985 он арбан нэгэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэл болоно. Ерэхэ жэлдэ КПСС-эй XXVII съездэ бэлэдхэл үргэн дэлисэтэйгээр эхилхэнь. Мүн фашис Германиие совет арадай дараһаар 40 жэлэй Агууехэ Илалтын ойе тэмдэглэхэмнай. Эдэ ехэ үйлэ хэрэгүүд партийна һуралсалай хэшээлнүүдтэ онсо һуури эзэлхэ байһаниинь дамжаггүй. Пропагандистнууд өөһэдынгөө мэргэжэл шадабариие нарижуулан һайжаруулжа, политическэ һуралсалай аша үрые улам дээшэлүүлхэ ёһотой.

Гадна программын ёһоор хараалагдаһан хэшээлнүүдэй хажуугаар бүхы шатын политическэ болон экономическа һуралсалда, ноосэлһэн саг хэрэглэн, КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1984 он) Пленумэй материалнуудые гүнзэгыгөөр шудалха, тэдэниие бэелүүлхын түлөө шагнагшадай урда тодорхой зорилгонуудые табиха хэрэгтэй.

А. БАЙХАЛОВ,
КПСС-эй обкомой Политическэ гэгээрэлэй байшангые даагшын орлогшо.

ГУРБАН ҺАРААР УРИДЛАБА

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ хам оролсоһон Мухар-Шэбэрэй районой «Коммунизм» колхозой һаалиин фермын дүрбэн түрүү һаалишад һү һааха байгша онойнгоо түсэбые эгсэ 90 хоногоор уридлаһан юм. Тодорхойлбол, үнинэй һаалишан Мария Егоровна Красинская жэлэй эхинһээ үнеэн бүриһөө 2473 килограмм һү һаагаа. Тиихэдэ дүршэлтэйшүүлэй нэгэн Надежда Андреевна Федорова, —2319, Елена Леонтьевна Ефимова—2289, Надежда Алексеевна Ефимова үнеэн бүриһөө 2094 килограмм һү һааба.

Һаяхан энэ фермын коллективэй хэһэн ажалай октябрь һарын дүн согсологдожо, социалис мүрысөөндэ эрхимлэгшэдынь тодоруулагдаа һэн. Эндэ дурсагдагша дүрбэн һаалишанһаа гадна, фермын коллективэй олохон гэшүүдэй горитойхон амжалта түйлаһаниинь элирүүлэгдэ. Хараалагдаһан түсэбөө уридшалан дүүргэгшэд түйлаһан илалтаяа улам батадхахаар эрмэлзэнхэй ажалланад.

В. ШИРДАРМАЕВ.

«ЗАБАЙКАЛЛЕС» нэгэдэлэй предприятинуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Онохойн модоной комбинат түрүү зэргэдэ дабшадаг заншалтай. Табан жэлэй түсэб даалгабаринуудые болзорһоо урид дүүргэхээр эрмэлзэһэн комбинадай цех болон складуудай дундаһаа нэгэдэхи доодо складай И. И. Кузнецовой хүтэлбэрилдэг бригада онсо шалгарна. Профсоюзуудай XVII съездын нэрэмжэдэ энэ коллектив табан жэлэй туршада 1 миллион кубометр модо хэмжүүрлэн тайраха уялга абанхай. Мүнөө оньһожоруулагдамал комплексно энэ бригадын гэшүүд ПЛХ-ЗАС, ПРХ түхэлэй личи болон түхеэрэлгэнүүдээр модо тайраха, багсалан абталха талаар 1985 оной тоогоор ажалланад.

Хамтын подрядай гуримаар хүдэлдэг энэ бригадада экономическа һуралсал һайнаар эмхидхэгдэнхэй. КПСС-эй гэшүүд М. А. Иванов, А. Г. Лабардин, В. Н. Попов гэгшэд бригадын гэшүүдэй дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулхадаа шадабаритай бэрхэнүүд. Социалис мүрысөө дэлгэрүүлгэдэ эндэ онсо анхарал хандуулагдадаг. Бригадын 4 звено хоорондоо мүрысэдэг, бригадын соведэй уридэлдэ түрүү хүдэлмэришэд А. А. Кожевников, Н. Т. Харлампиев, Д. С. Мулин, Н. И. Аносов гэгшэд оролсодог юм. Илалтын 40 жэлэй ойе угтуулан дэлгэрһэн мүрысөөндэ мансашье комбинат соогоо бэшэ, мүн нэгэ һалбариин предприятинууд сооһоо шалгаран гараха зорилготойгоор хүдэлжэ байһан түрүү бригадынхидай хүндэлэлдэ Ажалай Алдар Солын туг үргэгдэхэнь абтай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: комбинадай нэгэдэхи доодо складта.
А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ
тобшо мэдээсэл

ЗЭРГЭЕЭ БЭХИЖҮҮЛНЭ

Районой партийна олонхи эхин организацинууд залуу хүнүүдые партида абажа, хүсэеэ, зэргэеэ улам бэхижүүлнэ. Жэшээнь, түмэр замай Сэлэнгын дистанциин дежурна техник Ольга Васильевна Муравьевае КПСС-эй гэшүүндэ кандидадаар абаха гэһэн эхин парторганизациин хамтын суглаанай шиидхэбэриие КПСС-эй райкомой бюро баталһан байна. Нүхэр Муравьева дистанциин комсомолой организациин секретаряар, хүдэлмэрилжэ байгаад, Эрхүүгэй түмэр замай транспортын инженернүүдэй институтда заочноор һурана.

Поезднуудые аюулгүйгөөр ябуулха талаар ниитын инспектор, Мысовой станциин депогой электровозой машинист, узелай ВЛКСМ-эй комитедэй гэшүүн Виктор Николаевич Каземицкий, түмэр замай Сэлэнгын дистанциин дрезиные жолоодогшо, комсомолой организациин секретариин орлогшо Виктор Александрович Антонов, Сэлэнгын 8-дахи СМУ-гай экскаваторай машинист, коммунис ажалай ударник, Улаан-Үдын лесотехникумэй студент-заочник, профкомой гэшүүн Анатолий Павлович Комаров, Брянскын ОРС-ын наймаалагша, ВЛКСМ-эй комитедэй гэшүүн, профгрупорг, Новосибирскын кооперативна совет худалдаа наймаанай институтда заочноор һурадаг Лариса Дмитриевна Онуприенко, түмэр замай Сэлэнгын дистанциин хаагын мастер, комсомолец Олег Георгиевич Фадеев болон бусад ажалай түрүүшүүл, залуушуул, ниитын ажабайдалда эдэбхитэй хабаадалсадаг нүхэд мүн лэ КПСС-эй гэшүүндэ кандидадаар абтаба.

Залуу коммунистнуудые КПСС-эй райкомой секретарь В. Р. Булдаев кандидатска карточкануудые барюулһан байна. КПСС-эй зэргэдэ жагсагшад коммунистын үнэн дэр нэрэ зэргые дээрэ үргэжэ ябахабди, ехэ этигэл найдабариень үнэн сэхэ ажалаараа, эдэбхитэй ниитын хүдэлмэреэр харюулхабди гэжэ дүүлбэ.

В. ЦЫБИН,
КПСС-эй Кабанскын райкомой инструктор.

КПСС-эй ЦК-гай ОКТЯБРИИН ПЛЕНУМЭЙ ШИИДХЭБЭРИНҮҮДЫЕ БЭЕЛҮҮЛХЫН ТҮЛӨӨ

КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1984 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые «Бурятводстрой» нэгэдэлэй Улаан-Үдын районой Ивалгын оньһожоруулагдамал нүүдэл колонныи хүдэлмэришэд болон инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд һайшаан дэмжэжэ, шэнэ зорилгонуудые хараалжа захалба.

Манай корреспондент дурсагдагша колонныи начальник Александр Федорович Шишкинтэй уулзахадаа, коллективэйнгээ арбан нэгэдэхи табан жэлэй үнгэрһэн гурбан жэл арбан һарын туршада хэһэн ажал, мүн саашанхи зорилгонууд тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэхыень гуйһан байна. Тэрэнэй үгэһэн харюу танай анхаралда доро толилогдобо.

ЭХЭ ГАЗАРТАА ЭНХЭРХЭ ЁҺОТОЙБДИ

— КПСС-эй ЦК-гай мартын (1965 он) Пленумһээ хойшо үнгэрһэн хорин жэлэй туршада хэгдэһэн хүдэлмэриин үрэ дүнгүүдые эрьен хаража зэргэсүүлхэдэ, ямар һонирхолтой гээшэб. Энэ хугасаа соо ямар ехэ ажал хэгдээб даа. Анханда шарлан нэмжыдэг хуурай тала дайда уһалагдадаг болгогдожо, бүһэсөө хүрэмэ хяаг ногоогоор хушагданхай харагдахал. Орёо нарин инженернэ түхеэрэлгэтэй һубаг, ханаабууд үргэн талымнай үбсүүн дээгүүр зурытар татагдажа, илангаяа хабартаа ажамидаралта уһанай шааяса урдахань гоёхон даа. Эдэ бүгэдэ олон юумэн партиин хараалһан түсэбөөр мелиораторнуудай, барилгашадай, механизаторнуудай, мүн инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй оролдолгоор баригдажа, ашаглагдаа гээшэ. Тиин мүнөө бидэнэр энэ хэрэгээ саашадань бүри үргэнөөр, аша үрэтэйгөөр үргэлжэлүүлхэ болонобди. Ушарынь хадаа КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1984 он) Пленум дээрэ партиин ЦК-гай Генеральна секретарь К. У. Черненко дэлгэрэнгы үгэ хэлэхэдээ, «Нүхэдүүд! Газар һайжаруулха, ниитэ гүрэнэй программые бэелүүлхэдээ, хаанаһаа ямар продукци абахаб, хэр ашагтай байхаб гэжэ хараада абан, капитальна һомололгые зүбөөр шэглүүлхэ хэрэгтэй. Хүдөө ажахын гол шухала асуудалнуудай нэгэн болохо—ороохо тариа, тэжээл үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэнхи хүсэеэ зорюулха гэжэ шэнэ түсэб соо хараалагдана. Уһалагдадаг газарта овощ ургуулдаг болохо хэрэгые бэелүүлжэ дүүргэхэ гээшэ баһал шухала» гээд тон зүбөөр тэмдэглэһэн байна.

Хорин жэлэй саада тээ манай оньһожоруулагдамал нүүдэл колоннодо оройдоол нэгэ экскаватор, хоёр хүндэ трактор, хуушан ГАЗ, ЗИЛ түхэлэй дүрбэ-табан автомашина бии байһан юм. Машина, техникээр тон тулюурхан манай коллектив мелиоративна барилгаяа удаан болзорто хэдэг һэн. КПСС-эй ЦК-гай түүхэтэ мартын (1965 он) Пленумэй һүүлээр мелиоративна барилга хэдэг предприятинууд жэл бүри хүсэтэ машина, техникээр хангагдадаг болоо бэлэй. Манайшье оньһожоруулагдамал нүүдэл колоннодо автомобильна болон машинно-тракторна паркнь улам үргэдэжэ, мелиораторнуудай, барилгашадай ажал жэл бури оньһожоруулагдажа захалаа юм. Газар малтаха хүсэтэ экскаваторнууд, һубаг, ханаабуудые татаха, намаг налхи газар хатааха адар томо техникэ, хүсэтэй тракторнууд, ехэ ашаа зөөхэ автомашинанууд таһалгаряагүй абтаа. Мүнөө колоннымнай авто-тракторна парк урдынхиһаа жэшээлэшэгүй ехэ гэжэ тэмдэглэлтэй. Манда өөрын заһабарилгын мастерскойнууд, депонууд бии байха. Үйлэдбэриимнай бааза һүүлэй жэлнүүдтэ нилээд үргэдхэгдэн бэхижүүлэгдээ.

Мүнөө үеын хүсэтэй, бүтээсэтэй машина, техникээр хүсэд хангагдаһан манай предприятиин коллектив мүнөө ямаршье ехэ барилга хэхээр арга шадабаритай болонхой. Тиимэһээ илангаяа арбадахи, арбан нэгэдэхи табан жэлнүүдэй туршада район доторо мелиоративна хэдэн ехэ барилгануудые саг болзортонь ашаглалгада тушаагаабди. Колоннымнай механизаторнууд, мелиоратор-барилгашад жэл бүхэндэ мелиоративна барилгада гаргашалагдахаар һомологдоһон мүнгэ зөөриие хүсэдөөр ашагладаг болонхой. Жэшээлбэл, арбан нэгэдэхи табан жэлэй үнгэрһэн гурбан жэлэй туршада манай предприятиин коллектив бүхыдөө 488 гектарай намаг налхи газар хатаажа, 926 гектарай уһалууриин һубаг, ханаабуудые шэнэдхэн заһабарилһан, 614 гектарта культуртехническэ хүдэлмэри ябуулһан байха юм. Мүн энэ хугасаа соо 508 гектар газар уһалагдадаг болгоһон, 838,5 дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байрануудые шэнээр бариһан, 131 гектар газар уһалууритай болгоһон байна.

Байгша ондо оньһожоруулагдамал нүүдэл колонныи мелиораторнууд, механизаторнууд Вахмистровай 65 гектар уһалууриин һубаг, ханаабуудые заһабарилжа тушаагаа. Мүн Оронгын совхоздо Олзоной 212 гектар намагшаһан газар хатаагаа. Мүн энэ хугасаа соо Ивалгын ОПХ-да Хабаржаанай 211 гектар намаг налхитай сабшалан хатаажа ашаглаһан байна. Энэ жэлэй үнгэрһэн арбан һарын туршада уһанай ажахын барилгануудта бүхыдөө 777,6 мянган түхэриг ашаглажа, түсэбөө 279,6 мянган түхэригөөр үлүүлһэн байна.

Байгша ондо Ошурковын овощ тариха 76 гектарай уһалууриин һубаг, ханаабуудые барижа дүүргээд тушаахабди. Мүнөө гол һубаг, ханаабуудынь, хаалта, боолтонуудынь шэнээр баригдажа дүүргэгдэнхэй. Барилгашаднай хүсэ ехэтэй томо бүлүүр станцинуудай тодхогдохо байра бодхоожо байна. Декабрь һарада Улаан-Үдын уһалууриин системэнүүдэй управлениин үйлэдбэриин байрануудые барижа ашаглалгада үгэхэбди. Энэ барилгада бүхыдөө 450 мянган түхэриг ашаглагдаха байна.

Энэ жэлдэ предприятиингаа хамһабариин ажахыда 200 үнеэнэй багтаамжатай шэнэ байра барижа дүүргээбди. Мүн энэ хугасаа соо бүхыдөө 308 дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэр баригдаа. Жэлэй дүүрэтэр хоёр квартиратай хоёр гэр шэнээр бодхоогдожо, ашаглагдахаар хараалагдана. «Искра» колхозой Надеино һууринай дэргэдэхи огородой 300 гектар поли уһалагдадаг болгоһон байнабди. Мүн «Заветы Ильича» совхоздо Хаалай 60 гектар сабшалан үндэһөөрөө һайжаруулагдаһан байна.

Эдэ үдэрнүүдтэ прораб Александр Федорович Сухаревай хүтэлбэрилдэг Ошурковын барилгын прорабска участогта онсо анхарал хандуулнабди. Ушарынь хадаа эндэхи барилгаяа саг болзортонь дүүргэжэ тушааха гээшэ бидэнэй гол зорилго болоно. Дурсагдагша участогта ажалладаг хүн бүхэн үнгэрһэн хугасаа соо дунда зэргээр 13600 түхэригэй ажал хэжэ, хараалагдаһан даабаряа 317 түхэригөөр үлүүлэнхэй.

Манай предприятиин хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ажалай бүтээсые түсэбһөө гадуур нэгэ процентээр дээшэлүүлжэ, үйлэдбэрилэгдэхэ продукциин өөрынь үнэ сэнгые 0,5 процентээр нэмэжэ доошолуулхын горитойхон тэмсэл ябуулһан байха. Энэ зорилго бэелүүлхын тула барилгын прорабска участок бүхэндэ социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэжэ, түрүү онол арганууд, дүй дүршэл нэбтэрүүлэгдээ юм. Эдэ бүгэдын ашаар үнгэрһэн арбан һарын туршада хэгдэһэн хүдэлмэриин өөрынь үнэ сэн 1108 түхэригтэ хүргэгдөө гэхэ гү, али түсэбөөр хараалагдаһанһаа 309 түхэригөөр хямдаруулагдаа. Энэ хугасаа соо предприятимнай бүхыдөө 58 мянган түхэригэй олзо оруулаа гэхэ гү, али даабариһаа гадуур 10 мянган түхэригөөр олзотоо.

Оньһожоруулагдамал нүүдэл колоннодо бүхы арбан бригадымнай зургаан коллективынь ажалаа хамтын подрядай гуримаар эрхимлэнэ.

Байгша оной үнгэрһэн арбан һарын дүнгөөр хамтын подрядай гуримаар ажалладаг бригаданууд бүхыдөө 16254 мянган түхэригэй ажал бүтээжэ, даабаряа 3444 мянган түхэригөөр үлүүлһэн байна.

Һүүлэй байдалаар предприяти дотор дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ прораб Александр Сухаревай хүтэлбэрилдэг коллектив эрхимлэнэ. Бүхыдөө 23 хүнһөө бүридэһэн тус бригадада дүршэлтэй бэрхэ механизаторнууд, мелиоратор-барилгашад олон. Участогтань столово бии.

Манай колонныи Хабаржаандахи мастерска участогта ажаллагшад баһал магтаалтай. Эндэхи коллективые мастер Виктор Александрович Овчинников хүтэлбэрилнэ.

Предприятиимнай коллектив бултадаа амжалтатай гэхын аргагүй. Заримдаа усадхагдамаар дутагдалнууд яһала ушардаг. Һүүлэй жэлнүүдтэ ажалай журам бэхижүүлхэ талаар хүдэлмэри үргэнөөр ябуулжа, ажалай бүтээсые дээшэлүүлээбди. «Бурятводстрой» нэгэдэлэй түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдэй заводой коллектив хэрэгтэй материалнуудаар хангаха уялгаяа саг болзортоо дүүргэжэ биранагүй. Энээнһээ уламжалан зарим барилганууд унжагайруулагдана. Мүн хюрөөдэмэл материалаар дуталдажа, ехэ бэрхэшээлдэ оронобди. Саашань хэлэхэдэ, Уһанай ажахын министерствын проект зохёодог бүлэг, мүн «Востоксибгипроводхоз» институдай Буряадай отделени муу шанартайгаар бэлдэгдэһэн проект үгэжэ, ажалдамнай ехэ һаад түбэг ушаруулна. Заримдаа барилгын түлэг ябуулагдажа байхада проект хубилгагдажа, хүдэлмэрииемнай унжагайруулна.

Мүнөө үедэ һайжаруулагдаһан, хатаагдаһан, уһалагдадаг газараа эзэн ёһоор ашаглаха эрилтэ шангаар табигдадаг болохонь. Тобшолбол, эхэ газартаа энхэргэнээр хандадаг болоболнай, дундаршагүй баян хэшэгынь улам дэлбэрхэл.

АУКЦИОН ҮНГЭРЭГДӨӨ

ҺҮҮЛЭЙ ЖЭЛНҮҮДТЭ республикымнай ажахынуудта мяхалиг үүлтэрэй мал үсхэбэрилгэдэ анхарал ехээр хандуулагдана. 1967 оной март һарада абтаһан КПСС-эй обкомой болон Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй «Республикын колхоз, совхозуудта мяхалиг үүлтэрэй мал үсхэбэрилхэ хэмжээнүүд тухай» тогтоолой ёһоор ямар үүлтэрэй малые хаана үсхэбэрилхэб гэжэ хараалагдаһан юм. Тиигэжэ Захааминай районой Санагын, Далахайн, СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ, Яруунын районой Исэнгын, Баунтын районой Джилиндын, Ахын районой колхозуудта хальмаг үүлтэрэй мал олоор асарагдаа һэн. Яруунын, Хориин, Хэжэнгын, Түнхэнэй, Захааминай, Баунтын районуудай ажахынуудта казах сагаан толгойто үүлтэрэй мал үсхэбэрилэгдэнэ. Яруунын районой Нарһатын, Яруунын, Захааминай районой Михайловкын совхозуудта герефорд үүлтэрэй мал түлжүүлэгдэдэг. Эдэ үүлтэрэй мал олошоруулха зорилготойгоор Санагын, СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ, Исэнгын совхозуудта хальмаг, «Комсомольский», «Целинный» совхозуудта казах сагаан толгойто үүлтэртэ малай үүлтэртэ фермэнүүд бии болгогдонхой. Мүнөө үедэ республикадамнай 80 гаран мянган толгой мяхалиг үүлтэрэй мал тоологдоно, тэдэнэй 24 мянганиинь үнеэд юм. Эдэ малай 56,4 процент казах сагаан толгойто, 35,8 процентнь хальмаг, 7,8 процентнь герефорд үүлтэрэй болодог байна.

Яруунын районой «Комсомольский» племсовхоздо мяхалиг үүлтэрэй малай республиканска заншалта арбадахи аукцион-харалга һаяхан үнгэргэгдэбэ. Эндэ тус районой «Целинный», Яруунын, Нарһатын, Исэнгын совхозуудһаа, «Победа» колхозһоо, Хориин районой Хасууртын совхозһоо үүлтэртэ олон мал асарагдаа.

«Комсомольский» совхозой малшад 10 буруу, хашараг бухануудые, 100 эмэ хашарагые аукциондо ерэгшэдэй үзэмжэдэ табиһан байха юм. Ажахын ахамад зоотехник Б. Р. Дамбаев малай үүлтэр һайжаруулха хэрэгые яажа эрхилдэг тухай сугларагшадта һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгөө. Энэ совхоздо үшөө 1964 ондо Оренбургска, Волгоградска областьнуудһаа, Казахай ССР-һээ үүлтэртэ мал асарагдаһан юм. Эндэ элита элита-рекорд классай мал жэлһээ жэлдэ олошорно. Худалдагдаһен бүхы малынь булта энэ классай байгаа.

Заншалта арбадахи аукционой сэгнэлтын комиссиин гэшүүд эндэ асарагдаһан малые наринаар шэнжэлжэ үзөөд, аукционой чемпион гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ «Целинный» племсовхозой 1050 номерой бухада олгожо, алтан медаль зүүлгэбэ. Аукционой мүнгэн, бронзо медальнууд «Комсомольский» совхозой бухануудта зүүлгэгдэ.

Аукциондо үүлтэртэ мал һайнаар бэлдэһэнэй түлөө «Комсомольский» племсовхозойхидто выставкомой нэгэдэхи шатын диплом, дамжуулгын кубок, үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаба. Хоёрдохи, гурбадахи шатын дипломуудта «Целинный», Нарһатын совхозой түлөөлэгшэд хүртэбэ. Мүн үүлтэртэ малые һайн бэлдэжэ, аукциондо асарһан малшад, мэргэжэлтэд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд выставкомой зүгһөө шагнагдаһан байна.

Сэгнэлтын комиссиин шиидхэбэриин ёһоор, «Комсомольский» совхозой малда өөрынь сэн дээрэ 40 процент, «Целинный» совхозойхидо —30, хасууртайнхидта 20 процентнь нэмэгдэжэ худалдагдаха болобо. Яруунын районой «Коммунизм» колхозой түлөөлэгшэд үүлтэртэ мал олоор худалдажа абаа. Гадна Хориин, Баунтын районуудай ажахынууд мүн лэ залуу мал абаһан байха. Мүн зарим промышленна предприятинуудай хамһабариин ажахынхид үүлтэртэ мал худалдажа абаа.

Гэбэшье мяхалиг үүлтэрэй мал үсхэбэрилдэг олон ажахынууд аукциондо хабаадалсаагүй. Исэнгын, Хасууртайн совхозуудһаа мал тон үсөөн асарагдаа.

Саашадаа мяхалиг үүлтэрэй мал үсхэбэрилгэдэ ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд анхаралаа ехээр хандуулжа, үүлтэр һайжаруулха хэрэгые эрилтэдэнь хүрэмөөр эмхидхэхэ бэзэ гэжэ найдагдана. Юуб гэбэл, КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1984 он) Пленумэй материалнууд дотор мяха үйлэдбэрилгые эрид дээшэлүүлхэ тухай онсолон заагдана ха юм.

Л. ХАРДАЕВ,
республикын племнэгэдэлэй таһагые даагша.

Совет орон доторо

ОВОЩОЙ БАЯН УРГАСА

СЕРПУХОВ (Московско область). Хэрбээ овощ ургуулагшадай продукциие шанарай тэмдэгээр сэгнэдэг һаань, «Большевик» совхозһоо Социалис Ажалай Геройнууд В. В. Агеева болон Д. И. Рогастикова гэгшэдэй бригадануудай ургуулһан капустада тэрэ олгогдохо һэн. Тэдэнэр түсэбһөө гадуур түрүүшын тонно овощ Москва ба областиин промышленна түбүүдтэ эльгээжэ эхилэе. Харин гектар бүриһөө 500 центнер хүрэтэр капуста суглуулна.

Капуста, морхооб, свекло мэтын хүйтэндэ тэсэмгэй ургамалнуудые ажахын газар дээрэ таримжа ургуулхада, баян ургаса үгэхэ гэжэ овощ ургуулагшад, ажахын мэргэжэлтэд тогтооһон байгаа. Тиигэжэ мүнөө жэлдэ совхоз 55 мянгаһаа дээшэ тонно овощ бэлдэ юм. Энэнь нёдондо жэлэйхиһээ ехэ болоно. Харин Серпуховскэ район бүхыдөө 100 мянга шахуу тонно овощ гүрэндөө худалдаа. «Большевик» совхозой түрүү бригаданууд, «Заокский» совхозһоо Социалис Ажалай Герой Г. Рыбаковагай хүтэлбэрилдэг бригада овощой үндэр баян ургаса суглуулжа, магазинуудта ба баазануудта эльгээнэ.

Заримдаа овощой шанар хэрэглэгшэдэй эрилтэдэ үшөө хүрэдэггүй байна. Можайска, Волоколамска, Талдомско болон бусад районуудай ажахынууд овощ зөөхэдөө, эбдэрхэй амһартануудые хэрэглэжэ, овощ ашаһан машинанууд [illegible] шалтагүй дээрэһээ, тэрэнь [illegible] рожо, гутадаг байна. Серпуховэйхидэй дүй дүршэл эдэ дутуу дундануудые усадхахадань туһална.

ЭЛЕКТРЫН ЭЛШЭ ХҮСЭ БА ДУЛАА ГАМНАХА

ШЭТЭ. Хабаровскын элшэ хүсэнэй машина бүтээлгын заводто нэгэшье киловатт-час элшэ хүсэн дэмы гаргашалагдадаггүй юм. Түлишын-элшэ хүсэнэй нөөсэнүүдые алма [illegible]

БАРИЛГАШАД ХҮДЭЛЖЭ ЭХИЛЭЭ

ЕЛАБУГА (Татарай АССР). [illegible]

МАНАЙ ҮЕ САГАЙ [illegible]

БАКУ. БАМ-ай трасса [illegible]

(ТАСС)

ЗАСАГАЙ ЗУРГААНУУДТА

ЭРИЛТЭЭ hАНГАДХАХА

...радай АССР-эй Верховно Соведэй Хуули hанамжалгын дурадхадаг сагүргэлжын комиссиин заседани hаябобо, болобо.

...ан-Үдын «Электромашина», Кировэй нэрэмжэтэ заводуудта социалис зоори хамгаалха тула ямар хэмжээнүүд абтагдаа, гүрэнэй зоори ба үбэршэлхэ ябадалтай тэмсэл ябуулагдадаг тухай асуудал тус комиссиин заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ. Энэ асуудалаар «Электромашина» заводой директор А. Галин, Кировэй нэрэмжэтэ заводой директор А. В. ... гэгшэд комиссиин урда... hообо.

...циалис зөөридэ эзэн ...эр хандаха, тэрэниие ...э ба үбэршэлхэ хэ...гнүлөөлдэг шалтагаанууд ...эрхэ байдалые усадхаха ...ар ямар хэмжээнүүдые ...л тухай тэдэнэр дэлгэ...гээр хөөрэжэ үгөө. ...шээлхэдэ, Кировэй нэрэм... заводто цехүүд, уча...гууд болон ниитын орга...цинуудай хүтэлбэрилэгшэ... хабаадалгатайгаар долоон ...то нэгэ дахин үнгэргэг... үйлэдбэриин зүблөөн ...социалис зөөри бүрин ...н байлгаха тушаа хөөрэл... болодог. Эндэ нүхэдэй ...гууд hайнаар хүдэлнэ. Тэ...энэн «Электромашина» ...до гүрэнэй зөөри хинан ...жэ, шалгажа байха арадай ...жина байгуулагданхай.

...эд болон бусад хэмжээ...нүүдые абаhанай ашаар социа...лис зөөри хулууха, үрихэ ...зал зарим тэды үсөөрөө, ...лэбэрилhэн продукциинь ...р hайжараа.

...тэй хамта «Электрома...шина», Кировэй нэрэмжэтэ за...водуудта гүрэнэй зөөри ...ш, хулууха ябадалтай ...ол үшөөшье hулаар ябуу...лагдана гээд тус заводуудта ...үнгэргэгдэhэн шалгалта ха...руулба. Энэ хэрэгтэ заводой ...н коллектив, ниитын эмхи... hулаар хабаадуулагдана.

...одhоо жэжэ юумэ ху...луулдаг хүнүүдтэй тэмсэл hай... эмхидхэгдэнэгүй, гүрэнэй ...н найдамтайгаар хадага...лагдангүй, хулгайшад олонхи ...та хэhээгдэнэгүй. 1983 ..., мүн байгша оной 9 hа...рын туршада «Электромаши...на», Кировэй нэрэмжэтэ за...водhаа жэжэ юумэ хулуу...гараhан хүнүүд баригдаа. ...эй олонхиинь харюусал...гада хабаадуулагдангүй үлөө.

...эд предприятинуудта голо...гой гаргагдана, гүрэнэй зөө...ри үсэбhөө үлүү ехээр гар...гагдана. Үнгэрэгшэ, мүн ...жэлдэ Кировэй нэрэмжэ...тэ заводто 25,7 мянган түхэ...ригэй голодоhон гаргагдаа.

...онуудые нормоhоо үлүү ...соо зэгсооhонойнгоо түлөө, мүн үргэн хэрэглэлэй эд бараае ...гүн байжанайнгаа түлөө, жэшээлхэдэ, Кировэй нэрэмжэтэ завод 1,6 жэлэй туршада 110,6 мянган түхэригэй яла түлэhэн байна. Тиихэдэ яла түлэлгэ гэм зэмэтэй хүнүүдэй харюусалгада хабаадуулагдаагүй.

«Электромашина», Кировэй нэрэмжэтэ заводуудта «Ажалай социалис журам бэхижүүлхэ талаар тэмсэл шангадхаха тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй 1983 ондо баталан абаhан тогтоол хангалтагүйгөөр дүүргэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, 1982 ондо «Электромашина» заводой 315 хүн ажалдаа гарангүй зайгуултаа hаа, 1983 ондо 401 хүн ажалhаа hамшаhан байна.

Верховно Соведэй Хуули hанамжалган дурадхадаг сагүргэлжын комиссиин заседани дээрэ мүн лэ «Бурятгеология» нэгэдэлдэ социалис зөөри бүрин бүтэн байлгаха, гүрэнэй ба ажалай журам бэхижүүлхэ талаар ямар хүдэлмэри ябуулагдадаг тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ. Тус нэгэдэлдэ социалис хуули сахиха, ажалай журам бэхижүүлхэ талаар хүдэлмэри үшөөл hулаар ябуулагдана гэжэ комисси тэмдэглэбэ.

«Бурятгеология» нэгэдэлэй зарим участогуудта барилгын хүдэлмэриин хэмжээе нэмээжэ бэшэдэг, тиимэhээ үлүү ехэ мүнгэ барилгашадта түлэдэг ушарнууд дайралдана гэжэ шалгалта харуулба. Хойто-Байгалай, Үдэ-Витимэй геофизическэ экспедицинүүдтэ тиимэ баримтанууд элирүүлэгдээ.

«Бурятгеология» нэгэдэлдэ түлишэ ба электрын элшэ хүсэ алмаха, гамтайгаар гаргашалха тушаа хүдэлмэри мүртэй hайнаар ябуулагданагүй. Жэшээлхэдэ, Хойто-Байгалай экспедици 1983 ондо 18 тонно бензин үлүү гаргашалаа, 3,5 тонно түлишэ үригдөө. Электрын элшэ хүсэ нормоhоо үлүү гаргашалhанай түлөө тэдэнэр 1983 ондо 7,3 мянган түхэриг яла түлэhэн юм. Нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэд эдэ шалгалтануудай мүрөөр олонхи ушарта шанга хэмжээнүүдые абанагүй. Эндэ ажалай журам эбдэгдэнэ. Үнгэрэгшэ жэлдэ тус нэгэдэлэй 632 хүнэй ажалhаа hамшаа hаань, байгша оной нэгэдэхи кварталай туршада 262 хүн ажалдаа гарангүй зайгуултаhан байна.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй сагүргэлжын комисси заагдаhан дутагдалнуудые дары усадхахыень эндэ дурсагдаhан заводууд ба нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэдые уялгалба.

А. БАРДОНОВ,
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй инструктор.

КАЛИНОВКЫН ШЭМЭЭШЭГҮҮДЭЙ АНСАМБЛЬ

Манай районДО дуу дуулаха дуратайшуул олон юм. Тэдэнэй зариманиинь ганса гансаараа, үгышье hаа, хоорто оролсоод, арадай урдын дуунуудые уран hайханай бүлгэмүүдтэ гүйсэдхэжэ, нютагайхидаа баясуулжал байдаг. Эсэгэ оронойхоо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай илалта туйлаhанай 40 жэлэй ойдо зорюулагдаhан уран hайханай бүлгэмүүдэй харалта дурсагдагша ушарые үшөө дахин тодоор гэршэлбэ. Районой хоорой коллективүүдэй дунда илангаа Калиновкын тосхоной соёлой байшангай дэргэдэхи «Калинка» гэжэ шэмээшэгүүдэй арадай ансамбль мэдээжэ болонхой.

Дурсагдагша хоор нютагай hургуулиин директор В. И. Самсоновой эдэбхи үүсхэлээр 1968 ондо эмхидхэгдээ юм. 1969 онhоо эхилжэ, тэрэниие Буряадай АССР-эй соёлой габьята хүдэлмэрилэгшэ нэхэр Андреева таhалгаряагүй хүтэлбэрилнэ. Мария Тимофеевна ород арадай дуунуудые ёhотоор сэгнэдэг, тэдээндэ тон дуратай хүн юм. Тэрэнэй шадабари бэлигэй, гүйсэдхэдэг дүй дуршал ... hайханай бүлгэмэйнгээ репертуарые hайжаруулха, нилээд мэдээжэ, харагшад шагнагшадай хүндэтэйгөөр хүлээгдэдэг болонхой. Гансашье нютагайнгаа бэшэ, мүн бүхы районойнгоо шэмээшэ зоной онсо илгарма орон соёлэй, ажахуйдалай абари заншалые тодоор харуулха гэжэ тус хоорой гол зорилгонь болонхой. Тиимэhээ урдын арадай сагуудай дуунуудые, жэлэй сагуудта зорюулагдаhан, найр наадай, түрэ хуримай болон хатарай дуунууд, частушканууд хоорой репертуарта hүүри эзэлдэг байха юм. Гадна эндэхи хоор шэмээшэгүүдэй эбэ заншалай дуунуудhаа гадна, ород арадай, совет композиторнуудай дуунуудые репертуартаа үргэнөөр хэрэглэдэг. Тэдэ бүгэдые гүйсэдхэхэдөө, хоорой дуушад ород арадай дуунуудай үргэн дэлгэр амисхаалые, тэнигэр сэдьхэлые шагнагшадай hонорто хүргэхые оролдодог гээшэ. Жэшээлхэдэ, ута аялгатай «Хадалангууд, манай хадалангууд» гэhэн дуун дотор ород арадай далда агуу хүсэн мэдэрэгдэнэ. Тиихэдэ «Горница соо» гэhэн элэг наадаhанай, хатарай сохилтотой дуун шагнагшадта хүхюун холшор зугаатай бодол түрүүлхэ аргатай.

Хоорой репертуарта оруулагдаhан зарим дуунуудые эндэхи гүйсэдхэгшэд өөhэдөө зохёоhон байна. Тиихэдэ «Эб найрамдал тухай», «Газар, минии эхэ газар» гэхэ мэтын дуунуудые Илалтын 40 жэлэй ойдо зорюулаа, эдэбхитэй дуушан байhан Мария Титовна Иванова зохёогоо юм. Тэрэ өөрынгөө дүү Ульяна Титоватай хамта хоорой залуу дуушадта hургаал заабари үгэжэ байдаг hурган хүмүүжүүлэгшэд байха.

«Калинка» коллектив ниитын ажабайдалда болоожо байдаг шэнэ шэнэ үйлэ хэрэгүүдтэ зорюулжа, саг дары частушкануудые зохёожо гүйсэдхэдэг. Коллективэйнь бүридэлдэ нютагтаа суутай болоhон дуушад, hаалишад Р. А. Петрова, М. А. Иванова, лаборантка Н. С. Кошелева гэгшэд, мүн хатарай бүлэг оролсодог. Тэдэнэр хамтаржа гүйсэдхэхэдөө, театрализованно жанрнуудые хэрэглэхые оролдодог. Энэ ушар харагшадай hонирхол үргэдхэхэ аргатай байна ха юм. Энэ талаар «Ванюшкада hамга абхуулхамнай», «Шэмээшэг дуушад» гэхэ мэтын дуунуудые гүйсэдхэхэдөө, түрэ хуримай, бэриие хүргэлгын ёhо гуримуудай зүбшэгдэhэн заншалнуудые дагажа, ансамблиинхид наададаг. Эдэ мэтын зүйлнүүдые хэрэглэхэ үедэ Мария Тимофеевна режиссёр болодог, харин нютагай наhажаал зон зүбшэл заабари үгэжэ байдаг юм.

Арадай дуунда үнэн зүрхэнhөө дуратай, элдэб наhанай, олон мэргэжэлэй нютагай зон хоорто хабаадалсадаг гэжэ дээрэ дурдагдаа hэн. Тэдэнэр арадай хуушанай дуунуудые гүйсэдхэхэдөө, уран бодолыень, удха шанарыень залуушуулай дунда дэлгэрүүлнэ, тэдэнэй бэлиг шадабариие хүгжөөлсэнэ гээшэ. Эдэ бүгэдын ашаар ансамблиин дэргэдэ «Калинушка» гэжэ үхибүүдэй бүлэг эмхидхэгдэнхэй. Тэрээндэ Калиновкын дунда hургуулиин hурагшад хабаадалсадаг.

«Калинка» ансамблиин дуушад үе-үе болоод лэ шэнэлэгдэhэн репертуартайгаар районойнгоо бусад нютагуудай соёлой байшангуудай сценэ дээрэhээ концерт-наадаяа харуулдаг. Тиихэдээ тэдэнэр олонхи ушарта уряалаар зорижо гарадаг байна.

Улад зониие уран hайханай талаар хүмүүжүүлхэ, арадай дуунуудые олоной дунда дэлгэрүүлхэ, мүн уран hайханай бүлгэмэй хүгжэлтэдэ амжалтануудые туйлаhанайнгаа түлөө 1981 ондо Калиновкын шэмээшэгүүдэй хоор «Арадай» гэhэн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртөө юм.

Ансамблиин урда шэнэ түсэбүүд, гастрольнууд хүлеэгдэнэ. Тэдэ бүгэдөө амжалтатайгаар бэелүүлжэ, харагшадай альга ташалгаар угтагдахыень хүсэнэбди.

Т. МАШАНОВА,
Мухар-Шэбэрэй райсоведэй гүйсэдкомой соёлой таhагай хүдэлмэрилэгшэ.

Байгал-Амарай түмэр замай барилгашадай Северомуйск посёлогой «Теремок» гэжэ магазинда Алла Ивановна Орел наймаалагшаар хүдэлнэ. Алла Ивановна магазинай нааданхайн таhагай эрхим хүдэлмэрилэгшэ гэжэ тоологдодог юм. Хүүгэдэй нааданхайнуудые худалдадаг наймаалагша урин зулгы зантай, эдиршүүлтэй хөөрэлдэжэ шадаха байха ёhотой бшуу. Тиимэ хадань магазинай коллектив тэрэниие энэ таhагта хүдэлхөөр томилоо ёhотой. Алла Ивановнагай ажаллажа байхые харахадашье зохид. Тэрэнэй таhагта гол түлэб багашуул нааданхай худалдажа абаhаяа ерэдэг. Тэдэнэртэ ямар юумэ шэлэжэ абахадань, зүбшөөл үгэхэ хэрэгтэй болодог. Северомуйскын эдиршүүл Алла Ивановнае бултадаа шахуу танидаг.

КПСС-эй гэшүүн, ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг, коллектив соогоо хүндэтэй хүн юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: наймаалагша А. И. Орел.

В. ПЛУТТЫН фото.

АРАДАЙ АЖАХЫН АШААДА— ҮРГЭН ХАРГЫ

Зүүн Сибиириин түмэр замай Улаан-Үдын отделениин хэдэн арбаад локомотивна бригада арадай ажахын ашаа зөөлгые хурдадхахын түлөө хүдэлөөндэ хабаадалсадаг.

Машинистнүүд Ю. Харлампиев, А. Макаров, В. Павлов, В. Солодчук энэ мүрысөөнэй манлайда дабшанад. Тэдэнэр нөөсэнүүдые шадамараар бэдэржэ олодог, түрүү дүй дүршэл үргэнөөр хэрэглэдэг, хүдэлмэриингээ ашаг үрые ба шанарые үсэд нэтэрүүлээр дээшэлүүлдэг байна.

Энээнэй ашаар Улаан-Үдэ, Слюдянка, Галуута нуур гэжэ станцинуудай локомотивна депонуудай коллективүүд найман мянга шахуу хүндэ ашаанай поезд ябуулжа, 4 миллионhоо дээшэ ашаа нэмэжэ зөөhэн габьяатай. Тиихэдээ вагонуудай эрьесэ хурдадхагдаhан, поездүүдэй hаатаха ябадал үсөөрhэн байгаа. 12 миллионhоо дээшэ киловатт-час электрын элшэ хүсэн ба 500 тонно шахуу дизельнэ түлишэ алмагдаhан байгаа.

(ТАСС-ай корр.).

Арадуудай хани барисаанай толотомо гэршэ

Ази ба Африкын оронуудтай hаналаа нэгэдэлгын комитедэй табадахи конференци hаяхан Грузиин ниислэл хото Тбилисидэ болоожо үнгэрбэ. Тус хуралдаанда Буряадай АССР-эй түлөөлэгшэд — республикын Уран зохёолшодой холбооной правлениин түрүүлэгшэ поэт Н. Г. Дамдинов, оперо болон баледэй театрай солистка РСФСР-эй арадай артистка О. Ш. Короткова, БИОН-ой востоковедениин таhагые даагша, түүхын эрдэмэй доктор Ш. Б. Чимитдоржиев гэгшэд хабаадаhан байна. Тэдэнэр бултадаа Ази ба Африкын оронуудтай hаналаа нэгэдэлгын Совет комитедэй гэшүүдээр баталагдаа.

Энэ конференци тушаа манай корреспондент түүхын эрдэмэй доктор Ш. Б. Чимитдоржиевтай уулзажа, хэдэн асуудалда харюу үгэхыень гүйhан байна. Тэрэ хөөрэлдөөн доро толилогдоно.

Асуудал: Дээрэ дурсагдаhан Совет комитедэй урда ямар зорилгонууд табигдана гээшэб?

Харюу: Хэнэйшье мэдэhээр, дэлхэйн хоёрдохи дайнай hүүлээр юртэмсэ дээрэ томо-томо түүхэтэ хубилалтанууд болоhон гээшэ. Нэн түрүүн Зүүн зүгэй, Ази, Африкын оронуудта революционно тэмсэл үргэнөөр дэлгэржэ, колониальна байгуулалта hамна бута сохигдоо бэлэй. Иигэжэ эдэ түбинүүдэй олон миллион арадууд бэеэ даанхай байдалтай болоhон, хүгжэлтэдөө горитой амжалтануудые туйлаhан байна. Харин хархис этэгээдүүд, илангаяа империализмын оронуудай хүсэнүүд үндын бодожо байhан залуу оронуудта hаад тодхор үзүүлжэ, хорото аашануудые гаргажа эхилhэн байха юм.

Зүүн зүгтэхи залуу оронуудтай hаналаа нэгэдэн, тэдэндэ туhа хүргэхэ гээшэ тон шухала хэрэг байгаа. Тиигэжэ гушаад жэлэй саана Ази ба Африкын оронуудтай hаналаа нэгэдэлгын, тэдэниие дэмжэхэ уласхоорондын комитет бии болоо бэлэй. Гадна дэлхэйн олохон оронуудта иимэ комитедүүд байгуулагдаhан юм. Тэрэ тоодо манай гүрэндэ Совет комитет бии болгогдоо hэн.

Советскэ Союз эб найрамдалай политика ябуулдаг гүрэн мүн гэжэ дэлхэйн хүн зон hайн мэдэдэг юм. Энэ хадаа манай социалис байгуулалтын шэнжэ шанар тодорхойлно ха юм. Совет гадаадын политикын нэгэ шухала зорилгонь гэхэдэ, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөе дэмжэхэ, хүгжэжэ байгаа залуу гүрэнүүдтэй али бүхы талаар харилсаа холбоо байгуулха, политическэ, экономическа, соёлой харилсаануудые үргэнөөр ябуулха зорилго болоно. Гадна залуу оронуудые дэмжэн, эзэрхэг түримхэй хүсэнүүдтэ, илангаяа империалис томо гүрэнүүдэй хорото ябуулганuудта эрид шанга сохилто үгтэдэг гээшэ.

Парти ба правительствын ленинскэ гадаадын политикые ябуулхадань, бодотоор бэелүүлхэдэнь, совет ниитын эмхинүүд, ниитын элитэ ажал ябуулагшад горитой үүргэ дүүргэдэг байна. Ниитын эмхинүүдэй нэгэниинь — Ази ба Африкын оронуудтай hаналаа нэгэдэлгын Совет комитет болоно. Тус эмхи hүүлэй арбаад жэлдэ эдэбхитэй ажаллаhанайнгаа ашаар ехэ хүдэлмэри хэhэн байна. Энээн тухай Грузиин ниислэл хотодо үнгэрhэн конференци дээрэ хэлсэгдээ. hүүлэй табан жэл соо тус Комитедэй хэhэн хүдэлмэри тухай хөөрэлдөөн болоо ха юм.

Асуудал: Тус Комитедэй hүүлэй жэлдэ хэhэн ажал тухай тобшохоноор хөөрэжэ үгыт.

Харюу: Нэн түрүүн манай орон дотор ойлгууламжын, лекционно-пропагандистска хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдаа. Ази, Африкын гүрэнүүдэй хүгжэлтэ, амжалтанууд тухай хэдэн арбаад мянган лекци, элидхэлнүүд уншагдаа, газетэ, журналнууд, олон тоото номууд хэолэгдэн гаргагдаа. Советскэ Союзда олон мянган залуушуул Ази, Африкын оронуудhаа ерэжэ, дээдэ болон тусхай дунда hургуулинуудта hурана. Тэдэнэй дунда Совет комитет ехэ хүдэлмэри ябуулна. Ази, Африкын оронуудай эрхэ сүлөөгөө олоhон hайндэрнүүдтэй дашарамдуулан, олон тоото суглаанууд, уулзалганууд үнгэргэгдэдэг юм. Зүүн зүгэй гүрэнүүдhээ ерэhэн делегацинуудые Комитедэй гэшүүд угтажа абадаг, тэдэнтэй ороной хотонуудаар, хүдөө нютагуудаар ябалсадаг байна. Табан жэлэй туршада имагтал Африкын оронуудhаа 70 гаран делегаци манай орондо ерэhэн байна бшуу. Ази, Африкын оронуудтай hаналаа нэгэдэлгын Совет комитедэй делегацинууд эдэ түбинүүдэй хэдэн арбаад оронуудта айлшалжа ошоhон, албанай хэрэгээр хөөрэлдөө хэhэн, хэлсээнүүдые баталhан байха юм. 1984 оной май hарада Алжирта Ази, Африкын оронуудтай hаналаа нэгэдэлгын Уласхоорондын хуралдаан болоhон, тэрээндэ Совет комитедэй делегаци хабаадаhан байна.

Асуудал: Тбилисидэ үнгэрhэн конференцидэ хэр олон делегадууд хабаадаа гээшэб? Ази, Африкын хэды оронуудhаа айлшад ерээб?

Харюу: Энэ зүблөөндэ 500 гаран делегат манай ороной элдэб союзна республиканууднаа, хото городуудhаа, хүдөө тосхонуудhаа ерээ. Тэдэнэй тоодо мэдээжэ ажал ябуулагшад, эрдэмтэд, уран зохеолшод, партийна ба совет хүтэлбэрилэгшэд, сэрэгэй алба хаагшад, алдар солото хүдэлмэришэд, колхознигууд бии байгаа. Дэлхэйн 70 гаран гүрэннөө ерэhэн айлшад конференцидэ хабаадалсаа. Айлшадай дунда элитэ хүнүүд бии hэн. Жэшээнь, Ромеш Чандра, Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй президент, Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй вице-президент, Уласхоорондын Ленинскэ шангай лауреат, Урда Африкын Африканска национальна Конгрессэй Генеральна секретарь Альфред Нзо, Бүхэарабска национальна Конгрессэй Генеральна секретарь Омар Хамди, Араб гүрэнүүдэй лигын Генеральна секретариин орлогшо Аднан Омран, генерал Хоан Минь Тхао, социалис Вьетнамай делегациие толгойлогшо, Болгариин Арадай Герой Славчо Трынски, Германиин Социалис нэгэдэмэл партиин Шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ Курт Зайот, Ази, Африкын Уран зохёолшодой ассоциациин генеральна секретарь Алекс Ла Гума, Ганын министр Акраси Сарпонг болон бусад болоно.

Асуудал: Энэ конференцидэ абтаhан шиидхэбэринүүд тухай тобшохоноор хөөрэжэ үгыт. Юрэнхы дээрээ тэрэ хэр зэргэ үнгэрөөб?

Харюу: Грузиин ниислэл хотын ажалшад холоhоо ерэhэн айлшадые тон халуунаар угтажа абаа. Тэдэнэй зүгhөө айлшадта халуун баяр хүргэдөө, амжалта хүсэгдөө. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Грузиин КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Э. А. Шеварднадзе конференциин түрүүшын үдэр үгэ хэлэжэ, айлшадые амаршалhан, Ази, Африкын оронуудай арадуудта амжалта хүсэhэн, тэдэнэй урда табигдаhан зорилгонууд тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэhэн байна. Удаань Ази ба Африкын арадуудтай hаналаа нэгэдэлгын Совет комитедэй тоосоото элидхэлые тус Комитедэй түрүүлэгшэ Социалис Ажалай Герой уран зохёолшо М. А. Ибрагимов хэhэн байна. Зүблөөн дээрэ Ленинскэ шангай лауреат, уран зохёолшо Расул Гамзатов, СССР-эй Востоковедениин институдай директор, академик Е. М. Примаков, СССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондент, Африкын институдай директор А. А. Громыко, СССР-эй арадай артистка А. И. Степанова, Совет эхэнэрнүүдэй комитедэй түрүүлэгшэ, Советскэ Союзай Герой, летчик-космонавт В. В. Терешкова, Узбегэй ССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин түрүүлэгшэ С. А. Азимов болон бусад үгэ хэлэhэн байна. Энэ конференци дүрбэн үдэрэй туршада үргэлжэлөө. Түгэсхэлэй заседани дээрэ тогтоол баталагдан абтаа. Тогтоол дотор Ази, Африкын арадуудтай hаналаа нэгэдэлгын Совет комитедэй үмэнэ байгаа зорилгонууд тушаа тодорхойгоор хэлэгдэнхэй. Ази, Африкын арадуудта Хандалга-бэшэг нэгэн дуугаар баталагдан абтаhан байна.

Конференци дээрэ КПСС-эй, Совет правительствын ябуулжа байhан эб найрамдалай политика үндэрөөр сэгнэгдэв.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

ДАЛБАРАН ХҮГЖЭhЭН ХИЗААР

ХОШИМИН. Түбэй үндэр тэгшэ газарай провинцинуудые «Вьетнамай хушалта» гээд ...нэрлэдэг. Ороной хадата ...онуудта байгаалиин асари ...нөөсэнүүд оршодог, хүдөө ...ажахые хүгжөөхэ, каучук, ко..., сай гэхэ мэтын үнэтэй ...ой техническэ ургамалнуу... үйлэдбэрилгые дээшэлүүл... үргэн ехэ арга боломжо ...д бии юм. Харин арадай ...засагай тогтоогдохын урда тээ ... хадата хизаарай экономи...ка айхабтар ехэ хүсэн хэ...рэгдэдэггүй байhан шахуу. ...бүри хэдэн арбаад мян...ган хүн туража, үбшэлжэ хо...ордог байhан.

Вьетнамай урда хубиие сү...лэн сасуу, Түбэй үндэр тэгшэ газарай провинцинуудта ...ажахые хүгжөөхэ, хүн ...эй ажабайдалые hайжаруул... бүхы талаар программа ...бэелүүлэгдэжэ эхилээ. Вьетна... шэнэ газар тусхай түсэ... ашаглан хэрэглэгдэнэ. Тон богони болзорто тус районой экономическа карта дээрэ хэдэн зуугаад шэнэ hуурин тосхонууд бии болоо юм.

АГУУЕХЭ ОКТЯБРИИН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

ХАНОЙ. Зүүн-Урда Ази дотороо эгээл томонуудай нэгэниинь болохо «Хоабинь» гидроэлектростанциин барилгашадай интернациональна коллектив ажалай ехэ амжалтануудаар Агууехэ Октябриин hаиндэрые угтаба. Агууехэ ойн баярай хүндэлэлдэ Вьетнамай арадай ажахын шухала барилга дээрэ вьетнам хүдэлмэришэд болон совет мэргэжэлтэдэй социалис мүрысөөн заншалта болонхой. 9 hарын түсэбые болзорhоонь урид дүүргэhэн, комплексын шухала объектнүүдые барижа түгэсхэhэн тухайгаа барилгашад мүнөө жэлдэ элидхээ.

«Хоабинь» ГЭС хадаа совет-вьетнам хани барисаанай олохон объектнүүдэй нэгэниинь юм. Нёдондо жэлдэ гар табигдаhан совет-вьетнам экономическа болон научно-техническэ харилсаа холбооной удаан болзорой программаар тэрэнэй барилга хараалагдаhан юм. Тус программа хоёр талын харилсаа холбоое шэнэ, бүри үндэр хэмжээндэ хүргэhэн байна.

ТҮСЭБҮҮДЫЕ — БОЛЗОРhООНЬ УРИД

УЛААН-БААТАР. Улаан-Баатарай түмэр замай ажалшадай дунда жэлэй түсэбтэ даабаринуудые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөндэ «Найрамдал—Дружба» гэжэ интернациональна коллективүүд эрхимлэнэ. Совет-монгол хамтын бригадануудые байгуулhаниинь, үйлэдбэриин үндэр дүнгүүдые түйлаха, түрүү дүй дүршэлөө халан абалсаха арга олгоhон байгаа. Эндэ ухаалан зохёогшодой ба шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй хүдэлөөн үргэнөөр дэлгэрнэ. Гансал мүнөө жэлдэ эдэ коллективүүдэй гэшүүд 200 мянган тугригай экономическа ашаг үрэ үгэхэ ухаалан зохёолгын 173 дурадхал оруулhан байна.

МНРП-гэй гурбадахи съездын ба МНР-эй соносхогдоhоор 60 жэлэй хүндэлэлдэ интернациональна бригаданууд нэмэлтэ уялгануудые абаhан байна. Совет түмэр замшадай ажалай түрүү онол аргануудые саашадань шудалха, үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ зорилгоор совет шэнэ техникэ ашаглаха гэжэ тэдээн доторнь хараалагданхай.

(ТАСС).

ГДР. Лейпциг болоhон уласхоорондын намарай заншалта ярмагта социалис гүрэнүүдэй харилсаа холбоое саашадань үргэдхэхэ гэhэн научно-техническэ уряа доро түйлалтануудай харалга болоо hэн.

Совет экспозици Соведүүдэй ороной түйлаhан амжалтануудые гэршэлэн харуулhан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Волга», «Лада» автомобильнуудай шэнэ модельнүүд.

АДН—ТАСС-ай фото.

ТАСС · АПН
ХИЛЫН СААНАhАА

АРАДУУДАЙ НАНГИН ЭРХЭ

НЬЮ-ЙОРК. Эб найрамдал хангаха талаар арадуудай эрхэ тухай декларациие ООН-ой Генеральна Ассамблейн 39-дэхи сесси баталан абаба. Энэ эрхые бэелүүлгэдэ туhалха гээшэ гүрэн бүхэнэй гол уялгануудай нэгэниинь болоно гэжэ уласхоорондын эмхи онсо харюусалгатайгаар мэдүүлнэ. Монголой Арадай Республика энэ декларациин проектые дурадхажа оруулhан байгаа.

Ядерна буу зэбсэгэй үе сагта бата эб найрамдал хангаха гээшэ хүн түрэлтэнэй ажабайдалhаа дайн байлдаае, нэн түрүүн ядерна дайнай аюулые усадхан зайсуулха тухай арадуудай хүсэл эрмэлзэлые бэелүүлхэ гэhэн удхатай гэжэ энэ документ дотор хэлэгдэнэ. ООН-ой Уставай үндэhөөр уласхоорондын арсалдаата асуудалнуудые шиидхэхэ, гүрэнүүд хоорондын харилсаанда хүсэ хэрэглэхэгүй, дайнай аюулые усадхан зайсуулха гээшэ гүрэнүүдэй бэелүүлдэг гол политика болохо ёhотой.

Эб найрамдалые хангаха зорилго мүнөө гол шухала удха шанартай байна. Ядерна ба бусад буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээлгэ, тэдэниие нарижуулан hайжаруулга бүхэли оронуудта, арадуудта дайнай аюулые улам дэбэргэхэ, газар дэлхэй дээрэхи ажамидаралда аюул тохёолдуулха байна гэжэ МНР-эй түлөөлэгшэ Б. Дашцэрэн мэдүүлбэ.

Ядерна дайнай аюулые усадхаха гээшэ манай үе сагай гол асуудал болоно гэжэ Болгариин, Венгриин, Вьетнамай, ГДР-эй, Кубын, Лаосой, Польшын, Чехословакиин ба бусад олон гүрэнүүдэй делегадуудтэмдэглээ. «Бидэ амгалан тайбан байдалые аршалан хамгаалха гү, али үгы гэбэл, хосорон hалаха ёhотойбди»,—гэжэ В. Верма (Инди) энэ зорилгые тобшохоноор тодорхойлбо.

Дэлхэй дээрэ эб найрамдалые хангаха хэрэгтэ Советскэ Союз шухала хубитаяа оруулна. Эб найрамдалай хуби заяанай түлөө харюусалгатай байhан мэдэрэлээ хүтэлбэри болгожо, ядерна буу зэбсэгтэй гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаанай тодорхой гол ёhонуудта хабаадуулагдахын түлөө СССР тэмсэнэ гэжэ СССР-hээ ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ О. А. Трояновский мэдүүлээ. Амгалан тайбанаар ажаhууха гэhэн арадуудай эрхэнүүдые хангаха гээшэ буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалтые хизаарлаха, ядерна зэбсэг туршалгые хориха, замбуулинай дайдада буу зэбсэг бүтээн гаргалгые зайсуулан сараха талаар тодорхой хэмжээнүүдые бэелүүлгэдэ харюусана.

Бүхы социалис болон бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй олонхи оронууд декларациие баталан абаха гэhэн дурадхалые дэмжэбэ. Имагтал энэ шухала документын түлөө дуугаа үгэхэ үедэ баруунай оронууд болон тэдэнэй союзнигууд hаналаа барihан байна. Тиигэжэ тэдэнэр хүнэй эрхэнүүдые сахин хамгаалха тухай худал хуурмагаар хэлэдэг байhанаа үшөө дахин элирхэйлэн харуулба бшуу.

ТҮҮХЭТЭ ХАРЮУСАЛГА

Америкын «Прейгер» хэблэлэй «Совет-американ харилсаан: К. У. Черненкын статьянууд ба хэлэhэн үгэнүүд» гэhэн номые хэблэжэ гаргаhанайнь дашарамдуулан, К. У. Черненкын американ уншагшадта хандаhан хандалга гадаадын олониитэдэ мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүдэй гол анхарал татажа байнаар. Олон оронуудай хэблэл, радио болон телевидени энэ хандалгые шэнжэлэн тайлбарилхадаа, дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангахын, бүхы оронуудай хүн зоной амгалан тайбанаар ажаhуухын, ажаллахын тула СССР болон США-да түүхэтэ айхабтар ехэ харюусалга табигдана гэжэ тэмдэглэнэ. Ушар иимэhээ совет-американ харилсаае hайжаруулха гээшэ шухала удха шанартай гэжэ Советскэ Союзай тон ехэ харюусалгатайгаар тоолодог байhаниинь хэндэшье мэдээжэ гэжэ шэнжэлэлнүүд дотор заагдана.

Холбоото Штадуудтай харилсаагаа hайжаруулхын тула Советскэ Союз ехэ оролдолго гаргана гэжэ АП агентство энэ хандалгые дэлгэрэнгыгээр тайлбарилан шэнжэлхэдээ, онсолон заааба. СССР-тэй тогтоогдоhон харилсаа холбооной улам шархардуу шанга бололго гуримшуулагдаха аргагүй байна, тиимэhээ Холбоото Штадууд өөhэдынгөө хараа шэглэлые бариимталан бэелүүлхэ ёhотой гэжэ хэлэдэг хүнүүдэй hанал бодолые ойлгохо гээшэ хүшэр хүндэ байна гэжэ агентство совет хүтэлбэрилэгшын үгэнүүдые харуулхадаа тэмдэглэнэ.

Совет хүтэлбэрилэгшын номой США-да барлагдан гараhан ушарые түрүү үзэлтэй американ олониитэ ехэ hонирхолтойгоор угтаба. Американ уншагшадта К. У. Черненкын хандалга бидэнэй зүрхэ сэдьхэлые ехээр хүдэлгөө, — гэжэ дайн дажарта эсэргүү эмхиин түлөөлэгшэ Д. Гольдман мэдүүлбэ.

Үргэн олон асуудалнуудаар США-тай хэлсээ баталхын түлөө Москва оролдоно гэжэ Италиин АНСА агентство дамжуулна, СССР-hээ сэрэгэй булюу хүсэтэй болохые США-гай hэдэжэ байhан ушарые совет хүтэлбэрилэгшэ эрид буруушаагаа.

США-тай харилсаа холбоогоо hайжаруулхые Советскэ Союзай оролдодог байhыень американ уншагшадта К. У. Черненкын хандаhан хандалга үшөө дахин баталба гэжэ Франс Пресс агентство тэмдэглэнэ.

Дэлхэй дээрэ амгалан байдал хангахын түлөө хоёр ороной онсо харюусалгатай байhыень совет хүтэлбэрилэгшэ тэмдэглэбэ гэжэ Японой «Асахи» газетэ бэшэнэ. Тэрэнтэй хамта тэрэ сэрэгэй булюу хүсэтэй болохо гэhэн бүтэшэгүй, аюултай hэдэлгэнүүдыень тэрэ эрид буруушаагаа.

Үнэн сэхэ хөөрэлдөөнүүд болон сэрэгэй булюу хүсэтэй болохо хүсэл эрмэлзэл яашье таарахагүй байна, —гэжэ Болгариин «Работническо дело» газетэ бэшэнэ. —Буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээлгэ, тэрэниие замбуулинай дайдада нэбтэрүүлгэ эсэстээ США-гай өөhэдынь аюулгүй байдалда уршаг тойбо татаха байна гэжэ газетэ мэдээсэнэ.

Зэргэ ажаhуухаhаа ондоо харгы зам Советскэ Союзда, США-да байхагүй гэжэ ГДР-эй «Нойес Дойчланд» бэшэнэ. Тиимэhээ дайсан харша, айлган hүрдөөлгын оршон байдалда бэшэ, харин амгалан тайбанаар ажаhууха, хоорондохи харилсаа холбоогоо адли тэгшэ эрхын гол ёhонуудаар байгуулха шухала гэжэ совет хүтэлбэрилэгшэ мэдүүлhэн байна.

США-гай сэрэгэй булюу хүсэтэй болохо гэhэн hэдэлгэнүүд бүтэшэгүй, аюултай байна. Энэнь хоёр ороной хоорондохи харилсаае улам бэрхэ түгшүүрэлтэй болгохо байна гэжэ К. У. Черненко мэдүүлээ гээд Венгриин радио болон телевидени дамжуулганууд соогоо заана.

Совет-американ харилсаанда, тэрэниие hайжаруулгада Советскэ Союз бүтэмжэтэй hайнаар хандадаг байна гэжэ Чехословакиин «Руде право» бэшэнэ.

ШУХАЛА ҮҮСХЭЛНҮҮД

НЬЮ-ЙОРК. Тогтоолнуудай хоёр проектые нэгэдэхи комитедэй (политическэ асуудалнууд ба аюулгүй байдалай, тэрэ тоодо буу зэбсэгүүдые хуряалгын асуудалнууд) үзэмжэдэ табиhан социалис болон бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй хэдэн оронууд ООН-ой Генеральна Ассамблейн эндэ болоожо байhан 39-дэхи сесси дээрэ буу зэбсэгүүдые хуряаха, ядерна зэбсэг бүтээлгые болюулха шухала үүсхэлнүүдые гаргаба.

Ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулха, тэдэниие туршалгые хорихо уряатайгаар Анголын, Афганистанай, БССР-эй, Венгриин, Вьетнамай, ГДР-эй, Лаосой, Монголой, Польшын, СССР-эй, УССР-эй ба Чехословакиин делегацинууд түрүүшынгээ документ соо хандаhан байна.

ЖАРГАЛТА БАЙДАЛАЙ ТҮЛӨӨ

ТҮРЭЛ НЮТАГАЙМНАЙ ТҮҮХЭҺЭЭ

Таби-жаран жэл гээшэмнай түүхэдэ тиимэшье - ехэ болзор бэшэ ааб даа. Теэд энэ үе соо манай Совет ороной нютаг нуга бүхэндэ хэды ехэ hайн hайхан хубилалтанууд болооб! Хүн зоной ажабайдал хэды ехэ жаргалтай hайхан, баян дэлгэр, гэгээрэл болбосоролтой болооб даа.

Урдань эндэхи Алтай, Дунгы мэтэ заха, таhархай газарта үгытэй ядуу зон ямар түлюур түйган, мунхаг харанхы байдалтай hуудаг hэм гэжэ мүнөө үбгэд, хүгшэдэй хөөрэхыень дуулахада, залуу үетэндэ, үхибүүдтэ энэнь этигэшэгүй үльгэр домог шэнгеэр hанагдадаг ёhотой.

Харин наhатай хүнүүд урданай байдалые бэеэрээ үзэhэн, нюдөөрөө хараhан, мүнөөнэй жаргалта байдалые тогтоохын түлөө тэмсэлдэ хабаадалсаhан зон энээниие hайн мэдэхэ.

Сэхыень хэлэхэдэ, эдэ бүгэдэ бэлэхэнээр түйлагдаагүй. Таба-арбан малаа хараад лэ талын нэгээр таража hууhан үмсэ айлнуудые нэгэдхэхэ, хамтын ажалда оруулха гээшэ хүнгэн хэрэг бэшэ байгаа. Хажуугаарнь баяшуул, лама, бөөнэр худал хуурмаг үгэ тараажа, элдэб эсын hаад тойбо татадаг, Совет засаг тогтоохо, хамтын ажал ойлгуулха хэрэгые али болохоор гэдэргэ татахые оролдодог hэн.

Буряад Дунгы нютагта «Хубисхал» гэжэ түрүүшын хүдөө ажахын коммунын хайшан гээд байгуулагдаhые hайн hананаб. Тэрээндэ зорюулагдажа зарлагдаhан суглаанда хүн зон олоороо сугларaa бэлэй. Халааhандаа «хан» гэхэ хашарhагүй үгытэйшүүл түрүүшын ээлжээндэ хамтын ажалда орохо дуратай байhанаа мэдүүлээ. Мүн юумын удха унгиие ойлгоогүй дээрэhээ маргаhан хүнүүдшье бии hааб даа.

«Хаягтыл даа, хамтын ажалда хэзээшье орохогүйбди. Мөөрэхэ малгүй, арадаа үмдэхэ өөдтэй хубсаhагүй эдэ яяр яhан үгытэйшүүлые тэжээхын тула үхэр малаа, зөөри зөөшэеэ үгэхэгүйбди», — гэлдэжэ баяшуул, шанга шадалтайшуул хашхаралдаашье.

Тиигэбэшье тэрэ суглаанай hүүлдэ ганса үнеэгээ, морёо гү, али хэды хонидоо туужа, хамтын ажалда орохомнай гээд олохон зон ерээ hэн. Мүн модон анзаhа, борной, тэргэ, шарга, мориной тоног зэмсэг гэхэ мэтэ баhал айл бүхэнhөө суглуулагдаа hааб даа. Хүдөө ажахын түрүүшын артелиин түрүүлэгшээр залуу эдэбхитэн комсомол хүбүүн Цырен Будаев hунгагдаhан юм.

Иигэжэ нютагай зон хамтаараа газараа хахалжа, таряагаа тарижа эхилээ бэлэй. Түрүүшээр хүнүүд хамтын ажалда дадаагүй дээрэhээ өөр өөрынгөөл хубиин хэрэг харахаяа hанадаг hэн. Гэбэшье үдэр хоног үнгэрхэ бүри хүнүүдэй эдэбхи бага багаар дээшэлжэ эхилээ. Эдэ бүгэдэ манай хамтын, өөhэдымнай аша туhада хэгдэнэ гээшэ гэжэ ойлгодог болоо бшуу.

Һүүлдэнь хүдөө ажахын «Хубисхал» артель Дунгын ТОЗ-той нэгэдэжэ, Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоз болоо юм. Томодхогдоhон ажахын түрүүлэгшээр Ц. Ж. Дарханов дэбжүүлэгдээ. Тоо бүридхэл эрхилэгшээр Бабасан Бадмажапов, hүнэй фермые даагшаар Наван Дамбаев, адуунай фермые даагшаар Цыдып Найданов томилогдоо.

1934 онhoo хойшо колхоздо шэнэ барилга ехээр хэгдэжэ эхилээ. Түрүүшын ээлжээндэ 4 классай hургуули, магазин, медицинын пункт, ветлечеоница гэхэ мэтэ баригдаа. Колхозой барилгын бригада уhанай тээрмэ, морёор хүдэлгэгдэдэг таряа сохихо молотилка тодхоо. Хуушан hүмын hууридa хоёр дабхар байшантай клуб бодхоогдожо, тэндэнь улаан булан, уншалгын байшан бии болгогдоо. Түрүүшын багшанар О. Т. Эрдынеев, Б. Р. Ганжуров, Д. Ц. Цыремпилов гэгшэд нютагай зочдо, үхибүүдтэ эрдэм ном заажа, хүн зониие гэгээрүүлхэ, болбосоруулха хэрэг эхилhэн түүхэтэй.

Бүри тэдэ жэлнүүдтэ колхоздо габшагай ажалаараа шалгарhан түрүүшүүл тодоржо эхилhэн юм. Жэшээнь, бэрхэ hаалишан Ж-Д. Б. Баинова 1937 ондо эрхим ажалайнгаа түлөө Москва Хүдөө ажахын выставкэдэ ошохо золтой байгаа. Мүн Г. Н. Дашипылов, Х. Р. Цынгунова гэгшэд баhал үнэн шударгы ажалаараа суурхадаг бэлэй.

Эдэ үнгэрhэн таби гаран жэлдэ Коммунис партиингаа, Совет правительствынгаа сэсэн мэргэн хүтэлбэри, халуун анхарал доро бүхы оронтоёо хамта манай Алтай нютаг баhал хүгжэлтын гайхамшагта зам гаталжа ерээ. Мүнөө эндэмнай олон hалбаритай, хүгжэнги ажахы түбхинэнхэй.

Алтайн голые уруудаад ерэхэдэ, дандаа сагаан шифер хушалтатай, дарагар байшан гэрнүүдые жэрылгэhэн үйлсэ зэлэ татан харагдадаг. Тэдэнэй тэг дунда хото городойхиhoo дутуугүй үнгэтэ хирпиисээр угалзатуулан гоёожо бариhан hаруул hайхан соёлой байшан, конторын хоёр дабхар байра, урдуур, хойгуураа тоогүй олон сонхотой hургуулиин дүн сагаан байшангууд холоhoo тобойн харагдадаг юм. Тосхоной зүүн тээ үндэр томо мастерской, трактор, машинануудай байха гаражнууд, таряанай тоог гэхэ мэтэ ямар нэгэ фабрика, завод гү гэхээр үзэгдэдэг. Тиихэдэ тосхоной тээ урдань урагша хойшоо гонзойпон hү hаалиин комплексын баригдажа байhан томо томо байранууд хүнүүдэй анхарал заатагүй татахал даа.

Мүнөө Алтайн совхозой түб тосхондо 230 үрхэтэ айл түбхинэн ажаhууна. Илангаяа hүүлэй үедэ эндэ хоёр-хоёр байратай шулуун гэрнүүд олоор жэрылдээ. Урдынхидал айл бүхэн өөрын бууса шадарые хорёолоод байхаяа болижо, тэрэнь нэгэ үргэлжэ болгогдоод, трактор, машинаар элдүүрилхэдэ таатай болоо.

Нютагай хүн зоной, залуушуулай сүлөө сагтаа hайнаар амарха, хүмүүжэхэ арга боломжо гүйсэд бии. 200 хүнэй hууритай Соёлой байшан соо үдэр бүри кино харуулагдана. Эндэ хүүгэдэй хүгжэмэй hургуули эмхидхэгдэнхэй. Соёлой байшангай уран hайханай коллективэй соло суу холуур таранхай. Энээндэнь 50 хүн хабаададаг. Тэдэнэй дунда бэлигтэй бэрхэ хонишод, hаалишад, механизаторнууд, нютагай интеллигенциин түлөөлэгшэд бии. Манай бэлигтэн 66 наhатай Д. О. Батуева болон тэрэнэй хоёр нүхэд урданай дуунуудые гоё hайханаар дууладагаараа республика дотор мэдээжэ болонхой. Эдэнэр Буряад ороной фольклорно ансамбльда оролсожо, Чехословаки ошоhон байна.

Ажахыда дээдэ, дунда эрдэмтэй хүдөө ажахын табяад мэргэжэлтэд хүдэлнэ. Тэдэнэй олонхинь нютагай хүбүүд, басагад юм. Мүнөө хэдэн арбаад залуушуул республикын дээдэ, тусхай дунда hургуулинуудта hуранад. Эндэ дунда hургуулида багшанараар, нютагай амбулаторидо, больницада медицинын хүдэлмэрилэгшэдөөр баhал нютагай хүбүүд, басагад ажалладаг.

Энэ жэлдэ эндэ ретранслятор тодхогдожо, хүн зомнай телевизионно дамжуулга харадаг болонхой.

Юрэдөө, арад зоной hуудал байдал жэл бүри болбосон hайн боложо байна. Совхозой бүхы үйлэдбэриин хүгжэжэ, эдеэ хоолой продуктнуудай ехээр абтадаг болоходо, хүнүүдэй ажалай түлөөhэн дээшэлнэ. Мүнөө хүдэлhэн хүн бүхэн hарадаа дунда зэргээр 180 түхэриг салин абана. Һаалишад, хонишод, механизаторнууд түсэб, даабаряа дүүргээд байхадаа бүри ехэ, 250—300 хүрэтэр түхэриг түлөөhэ абадаг. Табадахи айл бүхэн автомашинатай, хоёрдохи айл бүхэн мотоциклтай.

Эдэ бүгэдэ колхозой ажалшад, малшадай үдэр бүриин оролдосото ажалай ашаар, гүрэн түрын ехэ туhаламжаар түйлагдаа гээшэ.

Ажахын тарян болон мал ажалда, бусад hалбаринуудта үнэн шударгыгаар хүдэлдэг хүнүүд олон. Үнинэй луговод Д. В. Данжуров ниитын адууhа малые үбhэ тэжээлээр хангаха эгээл харюусалгатай газарта олон жэлдэ хүдэлhэн хүн. Тэрэнэй оролдолгын ашаар Сүхэ голой эрьедэ Нуга гэжэ газарта уhа хааха түхеэрэлгэ хэгдэжэ, ехэ сабшалан уhалагдадаг болгогдоо. Тэндэhээнь нёдондо гектарай 50 центнер үбhэн абтаа юм. Мүнөө үбгэн луговодой ажал хэрэгые И. О. Цыбиков халан абанхай.

КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1984 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, адууhа малаа үбhэ тэжээлээр саашадаа бүри hайнаар хангадаг болохын тула ехэхэн хүдэлмэри хэхээр хараална. Ойрын жэлнүүдтэ Шаазгайн уhалууриин системэнүүдэй баригдахада, энэ ажахын 300 гектар сабшалан, 200 гектар таряанай газар найдамтайгаар уhалагдадаг болохо юм. Тэндэhээнь жэлдээ 10 мянган центнерhээ бага бэшэ үбhэн, хэдэн мянган тонно кукурузын силос бэлэдхэгдэдэг болохо зэргэтэй.

Алтайн hү hаалиин комсомол-залуушуулай фермэ гансашье ажахы соогоо бэшэ, бүхы район доторoo түрүү коллективүүдэй нэгэн гэжэ тоологдодог. Байгша оной арбан hарада эндэхид үнеэн бүриhөө 1750 килограмм hү hааагаад, район соогоо социалис мүрысөөндэ хоёрдохи hуури эзэлжэ ябана. Тус фермын түрүү hаалишан Л. Д. Чагдурова энэ жэлдэ үнеэн бүриhөө 3000 килограмм hү hаахын түлөө мүрысөөндэ оролсоод, тэрээндэ хүрэхэ гүйсэд аргатай болонхой. Мүн бэрхэ hаалишад Т. П. Дайндарова, М. Б. Бундаева гэгшэд баhал ехэ hү hаагаа.

Энэ ажахыда хонишод аха дүүнэр Ефим болон Цыремпил Цыренжаповуудай алдар суу үнинэй мэдээжэ болонхой. Эдэнэр хурьга абаха, ноохо хайшалха даабаряа жэл бүхэндэ үлүүлэн дүүргэдэг. Тэдэнэй дүү хүбүүн Виктор Цыренжапов ажахын эрхим механизаторнуудай нэгэн юм. Нёдондо тэрэ комбайнаараа 6000 центнер таряа сохёо hэн.

Үнинэй хонишон Ц. Д. Батуевагай гэр бүлынхид хурьга абаха, ноохо хайшалха табан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Баhал түрүү хонишон Д. Р. Очиров өөрөө эрхимээр хүдэлхэhөө гадна, Владимир хүбүүгээ мэргэжэлдээ hургаад, бэрхэ хонишон болгобо. Иимэ жэшээнүүд олон.

Саашадаа нютагай зоной hуудал байдалай бүри баян дэлгэр, болбосон hайн болохо байhаниинь лабтай. Тэрэнэй түлөө совхозой ажалшад, малшад үдэр бүриингөө ажал хэрэгые зорюулна ха юм.

Г. ФИЛИППОВ,
ажалай ветеран.
А. МОЛОНОВ.
Хяагтын район.

АРМЯН ХАТАРНУУД

ЛЕНИНСКЭ КОМСОМОЛОЙ шангай лауреат, Арменийн гүрэнэй хатарай габьяата ансамбль Улаан-Үдэ хотын айлшан боложо, оперо болон баледэй театрай байшан соо hаяхан концерт табиба. Арменийн ССР-эй арадай артист Ванyш Ханамирянай хүтэлбэрилдэг ансамблиинхид армян арадай янза бүриин хатарнуудые гүйсэдхэжэ, улаан-үдынхидтэ hайшаагдаhан байна.

Орон дотороо, хилын саагууршье суурхаhан тус коллективые гүрэнэй филармониин бааза дээрэ Г. Асатурян 1958 ондо эмхидхэhэн юм. Һүүлэй 17 жэлэй туршада уран hайханай хүтэлбэрилэгшэ ахамад балетмейстер В. Ханамирян энэ ансамблиие хүтэлбэрилнэ. Үндэhэн арадайнгаа, мүн дэлхэйн арадуудай хатарай искусствые гүйсэд шэнжэлhэн В. Ханамирян үшөө Ереванай оперо болон баледэй Ехэ театрта хүдэлжэ байха үедөө. А. Хачатурянай «Спартак» гэжэ баледтэ Спартагай ролиие гүйсэдхэhэн габьяатай.

Европо, Африка болон Америкэ түбинүүдэй оронуудаар олон удаа тус ансамбль гастрольдо ябаhаншье hаа, Сибириин нютагуудтай танилсахаяа түрүүшынхеэ гараhан байна. Красноярска хизаарай, Эрхүүгэй областиин хото городуудта концертнүүдые харуулаад, Буряад орон хүрэжэ, зүүлжээ Алас-Дурна зүгтэ гастролёо үргэлжэлүүлхэ юм.

...Лимбын гунигтай аялга доро сценын хүшэгэ сэлигдэжэ, Арарадай орьёл үндэрые бүрхөөн үзэгдэдэг оёоргүй сэл хүхэ тэнгэриин үнгэтэй хүшэгэ сценын ара талада харагдаадхиба. Хонгёо дуутай барабан сууряатан наярба. Урданай сэрэгшын хубсаhатай 24 хатаршадай гарнуудаараа ээм ээмhээ батаар барилсаад, сценэ дээрэ гарахада, альга ташалган шааяшаба. «Хэрэм» гү, али хуушанай нэрээрээ «Арменийе хамгаалга» гэhэн урданай хатарые эрэлхэг зоригой шэнжэтэйгээр хатаршад гүйсэдхэбэ. Хөөбэлзэhэн сагаан пулаадуудые гартаа бариhан ягаа-улаан платитай, ногоон дабхасатай басагад гаража, Зангезурска районой заншалта хатар уян нугархайгаар харуулба.

Ансамблиин хатарнуудые харахада, эрэшүүлэй хатарнууд сэрэгэй шэнжэтэй, огсом, түргэн хүдэлсэтэй, эхэнэрнүүдэйхинь — аалин намдуу, уянгата хатарнууд гэжэ тэмдэглэмээр. Репертуартань урданай, заншалта, шог хатарнууд, мүн лэ томонууд сюитэнүүд оронхой. Жэшээлхэдэ, «Уляангирнууд», «Лирэ», «Узундара», «Карабаха», «Шушики», «Арадуудай хани барисаан» гэхэ мэтэ. Концертын үедэ бэлигтэй бэрхэ хатаршадтай харагшад танилсаа. Тусхайлбал, Арменийн ССР-эй габьяата артистнууд Аида Арутюнян, Софи Девоян, залуу хатаршад Србуи Бабаян, Мартын Никогосян, Владислав Ангуров, Арутюн Карапетян бэлиг шадабаряараа харагшадые хужарлуулаа.

Концертын hүүлээр хэдэн асуудалда харюусажа үгэхыень Ванyш Ханамирянда хандаhамнай, тэрэ иигэжэ хөөрэбэ:

— Коллективнай 110 хүнhөө бүридэдэг. Мүнөө гастрольдо 65 хүн ябанабди. Бидэнэй хатарнууд арадайнгаа аман зохёолдо үндэhэлдэг. Мүн лэ заншалта хубсаhа хунар, аялга хүгжэм хэрэглэхэдээ, тэдэниие мүнөөнэй үе сагай эрилтэдэ тааруулжа, шэнэдхэн хүгжөөхые оролдонобди. Республикымнай ниислэл Ереван хотын байгуулагдаhаар 2760 жэлэй ойе hаяхан тэмдэглээбди. Энэ заншалта «Ереван-Эребуни» гэhэн hайндэртэ ансамбльнай хабаадаа. Эртэ урда сагта Аргишти хан Эребуни гэжэ газарта хэрэм-хото байгуулаа hэн гэжэ араднай домоглодог. Археологууд хуушанай хэрэм-хотын байhан газарые оложо, дуулдаагүй hонин нээлтэнүүдые хэhэн байна. Тиигэжэ Эребуни нэрэнь Эребан гэжэ хубилаад, мүнөө Ереван хото гэжэ нэршэнхэй,—гээд В. Ханамирян хөөрөөгөө тобшолоо hэн.

Х. СОКТОЕВ.

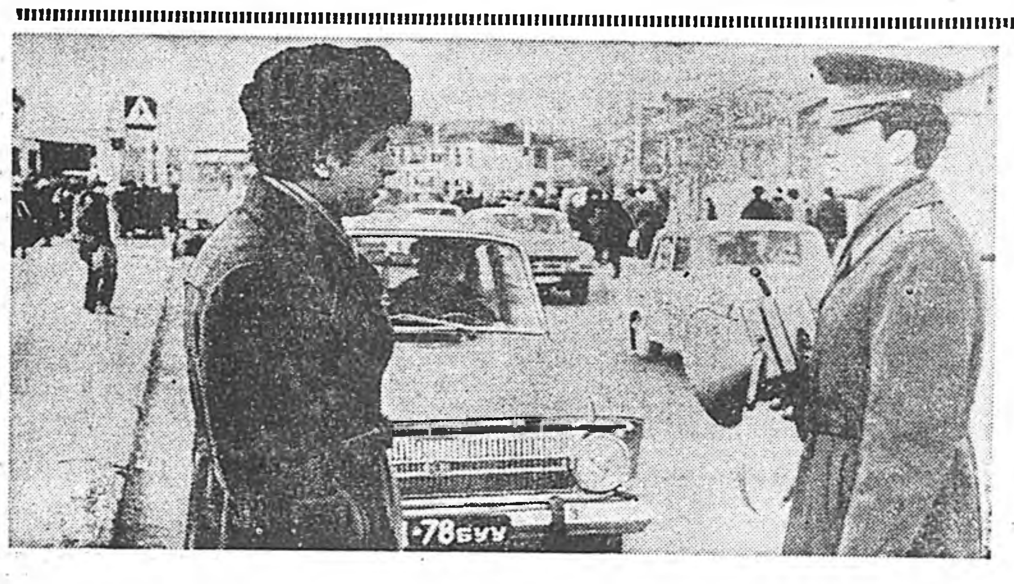

ҺЭРИМЖЭТЭЙ ЯБАХА

Мүнөө газаамнай хагсуу хүйтэн үзэгдэжэ, харгы халтируухай болобо. Энэл үедэ жолоошод аян замдаа болгоомжотойгоор ябаха зорилго урдаа табина гээшэ. Хэнэйшье мэдэhээр, халтируухай харгы дээрэ түргөөр ябаhан машина, техникые түр зуура зогсоохо гээшэ хүшэр байдаг. Тиимэhээ хото, тосхоной үйлсөөр үнгэрhэн жолоошод машинаяа хэм соонь ааляар ябуулхые оролдохо нангин үялгатай. Тиихэдэ харгы хүндэлэн үнгэржэ ябаhан хүнүүд эндэ илангаяа hэримжэтэй, болгоомжотой байха болоно. Тэдэнэр ябагаар ябаха тэмдэгтэй газараар заатагүй үнгэрхэ болоно. Юуб гэхэдэ, тиимэ тэмдэггүй газараар жолоошод машинаяа түргөөр ябуулхадаа, харгы хүндэлэн гарахаяа hэдэhэн хүн зониие дайруулна ха юм. Эндэ тэмдэггүй газараар харгы хүндэлэн гарагшадай гэм зэмынь ехэ болоно. Энээн тухай республикын «ГАИ-гай экран» гэhэн мэдээсэл газетэнүүдтэ таhалгаряагүй толилогдодог, радиогоор, телевиденеэр дамжуулга хэгдэдэг болоо.

Буряадай АССР-эй Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэд ажалшадай дунда гэнэ усал усадхахын зорилгоор хирэ-хирэ болоод лэ шалгалта хэжэ, эдэнэртэй хөөрэлдөө, ойлгуламжын хүдэлмэри ябуулжа байдаг. Жэшээнь, тус инспекциин пропагандын таhагай хүдэлмэрилэгшэд Н. А. Семенов, Р. З. Хакимов болон харгын патрульна албанай хүдэлмэрилэгшэд үдэшын табан часhaa hүниин тэн болотор харгын бэлшэр болон автобус, трамвайнуудай буудал дээрэ тусхай шалгалта hаяхан эмхидхэhэн юм.

Шалгалтын дүн хаража, согсолжо үзэхэдэ, ябагаар харгы хүндэлэн гарагшадай дунда дүрим эбдэгшэдэй тоо илангаяа олон байба. Зарим нэгэн дайралдаhан лэ газараар харгы хүндэлэн үнгэрхэдөө, харгын дүрим эбдэнэ, өөhэдөө гэнэ усалда орохоё hанана гээшэ.

— Бидэнэр Улаан-Үдын түбэй дэлгүүрэй хажуудахи трамвайн буудал дээрэ энэ үдэшэлэн шалгалта хээ hэмди. Эндэhээ трамвайнуудhaa гадна, hүүлэй үедэ Октябрьска районой кварталнууд руу ошодог автобусууд ябадаг болоо. Тиимэhээ трамвай, автобусуудhaa буугшад, орогшодой тоо олошороо гээшэ. Пассажирнууд эндэл харгын дүрим сахиха ёhотой аад, тэрэнээ өөhэдөө эбдэжэ, дуратай газараараа ябахадаа, жолоошодто hаад тойбо татана ха юм,— гэжэ милициин ахалагша лейтенант Хакимов хөөрэнэ.

Олон зоной дүрэлжөөн түбэй дэлгүүрэй саана, зүүн таладань түбхинэhэн техникум, училищинуудай hурагшад харгын дүрим одоол зүбөөр сахиха ёhотой гэжэ hанан гэhэй тиимэ бэшэ байшоо. Эдэнэр хэшээлэйнгээ hүүлээр трамвай гү, али автобус, таксиин урдуур урилдаагаар гүйлдэжэ байгаад доошоо бууна. Иигэжэ харгын дүрим эбдэhэн эдэнэрэй дунда лесотехникумэй студентнүүд В. Баринов, С. Тюкавкин, П. Борисов болон бусад олон hэн.

— Харгын дүрим яахадаа эбдэнэбта? Энээн тухай багшанар таанадта пануулдаггүй гү?

— Һайн мэдэдэг гээшэбди. Теэд яарагдаhа гээшэ ха даа... Хойшодоо болёобди, — гэлдэжэ байгаад хэдэн басагад ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэдhөө хүлисэхыень гуйха юм.

Ябаган зонhoo гадна жолоошод харгын дүрим баhал эбдэнэ. Нэгэ үдэшын туршада хэдэн арбаад жолоошод харгын дүрим хазагайруулhанаингаа түлөө хэдэ хэдэн түхэригэй яла түлэhэн, ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэдтэ зэмэлүүлhэн байна. Тэдэнэй дундаhаа Бэшүүрэй районно больницын жолоошон М. В. Белых, «Главбурятстрой» трестын автобазын жолоошон М. М. Малгатаев, нэгэдэхи автотранспортна предприятиин жолоошон О. Д. Смолин болон бусадые нэрлэлтэй.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: республикын ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэ Р. З. Хакимов харгын дүрим эбдэгшэтэй хөөрэлдэжэ байна.

Авторай фото.

ЗАЛУУ ЭРХЭТЭНДЭ

Арбан зургаан наhа хүрэhэн залуушуулда Советскэ Союзай эрхэтэн гэhэн үнэмшэлгэ барюулалгада зорюулагдаhан үдэшэ Северобайкальск хотын БАМ-ай музей соо болобо. Хотын дотоодын хэрэгүүдэй таhагай паспортна столой хүдэлмэрилэгшэд баяр ёhололой оршон байдалда тэдэнэртэ СССР-эй паспортнуудые барюулжа, залуу үетэндэ эрхэ болон үялганууд тухайнь хөөрэжэ үгөө.

Совет гүрэнэй эрхэтэн болоhон хүбүүд, басагадые дайнай болон ажалай ветерануудхани халуунаар амаршалжа, ута зам, удаан жаргал хүсэбэ. Эндэ табигдаhан экспонадуудые тайлбарилан харуулхадаа, музейн хүдэлмэрилэгшэд тэрэ үеын комсомолшуудай БАМ дээрэ харуулhан баатаршалганууд тухайнь хөөрэжэ, эхэ, эсэгэнэрэйнгээ гайхамшагта ажалhaа жэшээ абажа ябахыень залуу үетэндэ хүсэбэ. Соёлой байшангай директор Латыповай хүтэлбэри доро Совет паспорт тухай литературна уншалга үнгэргэгдэбэ.

Н. ДАГБАЕВ.

СПОРТ · спорт · СПОРТ · Спорт · СПОРТ

ХАНИ ХАЛУУН УУЛЗАЛГАНУУД

Манай республикын спортивна делегаци Монголой Арадай Республикын Сэлэнгын аймагаар ябаhанаа бусажа ерэбэ.

Совет-монгол хани барисаанай hарын программаар табан үдэрэй туршада Сүхэ-Баатар, Дархан, Зүүн-Хараа, Баруун-Хараа хотонуудта ошожо, дүрэ буляалдалгын барилдаагаар нүхэд ёhоной уулзалгануудые хэhэн, дүй дүршэлөө халан абалсаhан, физкультурно-элүүржүүлгын ба спортивно-ниитын хүдэлмэри тухай хөөрэлдэhэн байгаабди.

Буряадай тренернүүд болон спортсменүүд hургуулинуудта, госхозуудта хүрэжэ, Монголой эгээл ехэ Зүүн-Хараагай спирт, крахмал болон патока үйлэдбэрилдэг комбинадай үйлэдбэриин технологитой танилсаhан байгаа.

Буряадай спортивна делегациин ябаhан газарта тэрэниие хүндэмүүшэ халуунаар угтаба. Сүхэ-Баатар болон Зүүн-Хараада РСФСР-эй габьяата тренер Федор Махутовай хүтэлбэрилдэг «Трудовые резервы» бүлгэмэй Олимпиадада бэлэдхэлэй түбэй барилдаашад нүхэд ёhоной хоёр уулзалгада хабаадаба. Сүхэ-Баатар хотодо манай эдир барилдаашад 3 : 1 тоотойгоор шүүгээ. Түмэн Жаргалов—Алтансүхые, Андрей Пестерев—Баттэхые, Виктор Мясонов Дамбасүрэниие диилэhэн, харин Николай Бровкин Баянбаада шүүгдэhэн байгаа.

Зүүн-Хараада манай барилдаашад бүхы уулзалгадаа илажа гараа. Манай эдир барилдаашад хадаа республикынгаа чемпионууд, бүхэроссин болон бүхэсоюзна мүрысөөнүүдтэ илажа гарагшад, шанда хүртэгшэд болоно. Тиимэhээ тэдэ hонирхолтойгоор, гоё hайханаар барилдажа, сугларгшадай зүгhөө альга ташалгаар угтагдаба.

Эндэ партиин горкомой секретарь Товуу Буряадай спортивна делегацитай уулзажа, хотынгоо ажалшадай ажал хэрэгүүд тухай, спортын элдэб зүйлнүүдэй ямараар хүгжөөгдэжэ байhан тухай hонирхолтойгоор хөөрэбэ.

Баруун-Хараагай дунда hургуулиин 50 жэлэй ойе hайндэрлэлгэдэ хабаадалсаабди.

Буряадай hуршад—спортын мастернууд: залуушуулай дундаhaа «Динамо» бүлгэмэй Түбэй соведэй чемпионка Лариса Савченко, «Урожай» бүлгэмэй Россин соведэй чемпион Александр Хамнагдаев мэргэжэл шадабаряа харуулалгын мүрысөөндэ хабаадалсаа. Һур харбалгаар республикын суглуулагдамал командын ахалагша тренер Виктор Абрамов дүршэл шадабаритай харбагшадые hурган бэлдэхэ талаар дүй дүршэлөө хубаалдаба.

Хүнгэн атлетикээр Прага хотодо үнгэргэгдэhэн «Хани барисаан-84» гэжэ уласхоорондын мүрысөөндэ мүнгэн медаляар шагнагдагша, долоон зүйлөөр дэлхэйн урдын рекордсменка, уласхоорондын классай спортын мастер Надежда Виноградова болон тэрэнэй тренер — СССР-эй суглуулагдамал командын тренер, РСФСР-эй габьяата тренер Борис Мироманов хүнгэн атлетикын олон зүйлөөр спортсменүүдые түхэреэн жэлдээ hурган hорихо талаар хөөрэлдөөнүүдые хэhэн, уласхоорондын ехэ ехэ мүрысөөнүүдтэ бэлэдхэлэй дүй дүршэлөө хубаалдаhан байгаа.

Сэлэнгэ аймагай спорткомитедэй түрүүлэгшэ Чойжамц, спорткомитедэй ахалагша тренернүүд — спортын мастернууд Батсайхан, Жарантай болон Цокто Буряадай спортивна делегацитай хамта ябалсаба.

Республикын хүүгэдэй спортын hургуулиин директор М. Б. Митыпов Буряадай спортивна делегациие хүтэлбэрилhэн байха юм.

Б. ВАСИЛЬЕВ.

ТОБШОХОНООР

АГУУЕХЭ ОКТЯБРИИН 67 жэлэй ойдо зорюулагдажа, Улаан-Үдын индустриально педагогическа техникумдэ hурадаг Монголой, Лаосой, Ливанай, Гвиней-Бисаугай hурагшадай дунда баскетболоор, волейболоор, столой теннисээр мүрысөөнүүд үнгэргэгдэбэ.

Монголой Арадай Республикын спортсменүүд баскетболоор, столой теннисээр үнгэргэгдэhэн мүрысөөнүүдтэ илалта түйлаа. Лаосой hурагшад волейбол наадахадаа, бэрхэ байhанаа харуулба.

БАРИЛДААН. Спортын мэргэжэл дээшэлүүлхэ hургуулинуудай дунда РСФСР-эй кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөндэ хабаадахаяа дүрэ буляалдалгын барилдаагаар Буряадай суглуулагдамал команда Черкесск ошобо.

Буряадай командын 15 барилдаашад юhэн шэгнүүртэ мүрысэхэ юм. Залуушуулай дундаhaа дэлхэйн чемпион, Европын чемпион, уласхоорондын классай спортын мастер Борис Будаев, залуушуулай дундаhaа 1982 оной СССР-эй чемпион Василий Миланханов, спортын мастернууд Сергей Пашинский, Анатолий Лезнов, Сергей Замбалов, Валерий Балдуев болон бусад манай командын бүридэлдэ ороно.

Европын чемпион, уласхоорондын классай спортын мастер Олег Алексеев манай командые хүтэлбэрилнэ.

Спортын мэргэжэл дээшэлүүлхэ hургуулинуудай дунда РСФСР-эй кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөн ноябриин 15-haa 20 болотор Черкесскдэ үнгэргэгдэхэ юм.

ҺУР ХАРБАЛГА. ВЦСПС-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Узбегэй ССР-эй Термез хотодо болобо. Спортын хэдэн бүлгэмэй 200 шахуу мэргэшүүл энээндэ хабаадаhан байгаа.

«Труд» бүлгэмэй Буряадай областной соведэй тренер, уласхоорондын спортын мастер Ирина Лукашевич эндэ амжалта түйлаа. Виктор Иванович Абрамовай hурган хүмүүжүүлдэг харбагша М-2 упражненеэр харбахадаа, 2531 очко абажа, табадахи hуури эзэлбэ. Тэрэ 50 метртэ мүнгэн медаляар шагнагдаа.

БОКС. «КамАЗ» гэжэ спортклубай кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөн hаяар Брежнев хотодо үнгэргэгдэхэнь. Улаан-Үдын авиационно заводой «Забайкалец» гэжэ спортклубай суглуулагдамал команда hорилго бэлэдхэлээ түгэсхэхэ байна.

Эдиршүүлэй дундаhaа СССР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ бронзо медаляар шагнагдаhан Улаан-Үдын авиационно техникумэй hурагша, спортын мастерта кандидат Алексей Инкижинов, республикын түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ шанда хүртэhэн Виктор Хоров болон бусад манай командын бүридэлдэ орохо юм.

Б. МИРОМАНОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «Хүдөөгэй соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй ажал хэрэгүүд» — түрүү бэшэг. «Жэлэй түгэсхэлдэ—эршэтэ ажал» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. «Мүрысөөнэй дүнгүүд» — республикын Министрнүүдэй Соведэй болон облпрофсоведэй шиидхэбэри.

Хоёрдохи хуудаhанда. «Бэе бэеэ шалгалта — түрүү дүй дүршэлэй hургуули» — В. Бутухановай статья. Архитектурын үдэрнүүд Буряадай АССР-тэ.

Гурбадахи хуудаhанда. Агуу Илалтын 40 жэлэй ойдо. Хилын саанаhaa.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. «Хэн хаана hураха дуратайб?».

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Шатараар дэлхэйн чемпионат. 10.10 — Үхибүүдтэ хүгжэмтэ дамжуулга. 11.00 — «Предел возможного» — 5 серитэй уран hайханай фильм. 2-дохи сери. 12.10 — «Ан амитадай аймагта». 13.10 — Шэнэ hонин (13.15 хүрэтэр). 15.15 — Шэнэ hонин. 15.35 — Баримтата фильмүүд. 16.35 — Оркестртэй хамта скрипкэ дээрэ наадагдаха хоёр концерт. 17.30 — «...16 хүрэтэр ба тэрээнhээ дээшэ наhанай».

Улаан-Үдэ. 18.15 — «Эрдэм ухаан ба техникэ». 18.25 — Уласхоорондын шэнжэлэл (буряадаар). 18.40 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.00 — «Хүн ба хуули». 19.30 — «Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм». 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00 — «Байгал» — нютагуудай hонин. 20.10— Дайнай ба ажалай ветеран, Сэлэнгын районой XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ А. С. Иринчеевтэй уулзалга.

Москва. 20.45 — «Предел возможного» — 5 серитэй уран hайханай фильм. 3-дахи сери. 22.00 — «Время». 22.35— «Поэзи». 23.00 — Союзуудай байшангай Колонно залда хоорой хүгжэмэй концерт. 24.00 — Шатараар дэлхэйн чемпионат. 00.15 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 9.35, 10.35 — Физикэ. 6-дахи класс. 10.05, 13.40 — Испан хэлэн. 11.05 — А. Н. Толстой. «Русский характер». 11.35, 12.40 — Физикэ. 9-дэхи класс. «Гэр бүлэ ба hургуули». 13.10— Түүхэ. 4-дэхи класс. 14.10 — «Режиссерой уран бэлиг». 14.55 — «Гражданин Лешка» — уран hайханай фильм. 16.20 — Шэнэ hонин. 18.15 — Шатарай hургуули. 18.45 — «Хүхюун нотонууд».

Улаан-Үдэ. 19.00 — «Номой шэнжэлэл». 19.15 — Буряадай Композиторнуудай холбооной правлениин XII пленумhээ.

Москва. 20.00 — Эрдэм ухаан ба ажабайдал». 20.30— Концерт.

Улаан-Үдэ. 20.45 — Сонсохолнууд.

Москва. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул». 21.15— Баримтата фильм.

УНШАГТЫ hОНИРХОХОЛ БАЙХАТ

ЛЕОПАРДЫН ГУРБАН ГҮЛГЭД

Новосибирскын зоопарк соо амидардаг персидскэ леопарднуудай бүлэ гурбан гүлгэдөөр нэмээдэбэ.

«Улаан дэбтэртэ» бэшэгдэhэн эдэ ангуудай барянда үдэхэ ябадал тон хомороо юм. Тиимэhээ зоотехническа болон ветеринарна ехэ харууhан хэрэгтэй байгаа. Гая, Гера, Геба гэжэ нэрлэгдэhэн эдэ гүлгэдые али бухы үбшэнhөө hэргылхэ, эдеэ хоолойнь рацион зохёохо шухала hэн.

Мүнөө түрүүшын бэрхэшээлнүүдынь дабагдаа. Сибирьтэ түрэhэн леопардын гүлгэд түргөөр томо боложо байна.

ХУУРСАГАЙ НЮУСА

Киевэй гүрэнэй «Софин музей» гэжэ архитектурно-түүхын заповеднигэй оршондо газар малтаха үедэ ягаан шулуугаар хэгдэhэн хуурсаг олдобо.

Энэ олдошо археологуудые ехээр hонирхуулжа, эрдэмтэдэй урда олохон асуудалнуудые табиба. Ушарынь юуб гэхэдэ, иимэ шулуун хуурсагууд соо юрэнхыдөө тайжанарай бүлын гэшүүд хүдөөлүүлэгдэдэг байгаа. Эндэ наhатай санаарта хүн хүдөөлүүлэгдэhэн байгаа ха гэжэ антрополог П. Покасай хэhэн шэнжэлгэнүүд элирхэйлэн харууба. Ямаршье гоёолтонуудай үгы байhан ушарынь энээниие гэршэлнэ. Ородой түрүүшын митрополит Илларион энээн соо хүдөөлүүлэгдэhэн байгаа бэшэ аа гү гэжэ баргаамжалагдана. Гэбэшье энэ асуудал гүйсэд шиидхэгдээдүй, баргаамжалганинь бэшэг дансануудаар баталагдаагүй байhаар.

— Мүнөө «Софин музейн» соо табан хуурсаг табигдаа хай,— гэжэ УССР-эй Наукануудай академиин Түүхын институдай секторые даагша И. Котляр хөөрэнэ. — Нэгэ соонь— Ярослав Мудрый, харин бусад хуурсагууд соонь тэрэнэй бүлын гэшүүд хүдөөлүүлэгдэнхэй ха гэжэ баргаамжалагдадаг. 1939 ондо Ярослав Мудрын хуурсагые элирүүлэгдэhэн газарта hүүлшын табадахи хуурсаг олдоо hэн. Тэрэ XI—XIII зуун жэлнүүдтэ хабаатай гэжэ тодорхойлогдоно. Һаядаа эдэнэй нюусануудые элирүүлхэ аабзабди гэжэ найданабди.

МАНТАН ТОМО ҺАРХЯАГ

Калле Ремм ботаник байгаа hаа, хоохоор лэ одоо бусаха hэн. Буртаг шэдэр шэрэнги соо нюугдаhан hархлаг тон юрэ бусын байгаа. Имагтал мэргэжэлтэдтэ тэрэ «hархлагай капуста» гэжэ нэрэтэйгээр мэдээжэ юм. Ремм тэрэниие СССР-эй Улаан дэбтэрэй хуудаhануудта харааhан байгаа. Мүнөө болотор Эстониин газар дээрэ иимэ hархлагай ушараагүй байhынь лэ дэхэ hэн.

Тэрэниие ЭССР-эй Наукануудай академиин зоологиин ба ботаникын институдта абаашаба. Шэгнүүр дээрэ табихадань, 8 килограмм татажа байгаа. Мантан томо hархлагай диаметр нэгэ хахад метр hээ дээшэ байба. Үндэрынь —35 сантиметр.

Мэргэжэлтэд hархлагай зарим хубиие таhалаад, тарижа үрэуулхын тула өгөөл тогтоо рамжатай газарта табиба. Белогоор баян энэ ургамал Эстониин бусад ой соогуур тарихые хараалагдана.

ЭГЭЭЛ УДААН ҮРГЭЛЖЭЛЖЭ БАЙҺАН ПАРТИ

1926 ондо эхилээд, мүнөө хүрэтэрөө наадагдажа байгаа шатарай парти түүхэдэ эгээл удаан үргэлжэлhэн парти гэжэ тоологдоно.

Англиин хоёр эрхэтэд — нэгэниинь Лондондо, нүгөөдэнь Глазгодо ажаhуудаг — энэ партиие наадана. Жэлдээ телефоноор нэгэ ябадал хэжэ наадаха байhан тухайдаа тэдэнэр 60 жэлэй урда тээ үгэеэ ойлголсоо hэн. Энэ партиин шатаршадай аша гушанараар лэ түгэсхэгдэхэдөө магадгүй гээд зариман хэлсэдэг гэжэ Швейцариин «Журнал де Женев» газетэ бэшэнэ.

ХЭЗЭЭШЬЕ ХОЖОМДОХОГҮЙЛ...

Швед Аргур Джонссон гэр бүлэгүйгөөр зуу наhаа тэмдэглээ hэн. Тиин имагтал 102 наhатайдаа тэрэ hамга абахаа шиидэhэн байгаа.

Тэрэнэй hамган 55 наhатай юм. «Тэрэниие харамсаралгүй үнэхөөрөөшье, шамбай шинжэ бэетэй наhатай хүнтэй үдэ забаб гэжэ ойлгоо hэм гээд hамганиинь хэлэhэн байгаа»,— гэжэ Японой «Майнити дейли ньюс» газетэ мэдээсэнэ.

(ТАСС— «Труд»).

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам.редактора — 2 62-62 отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66 76, отделы: партийной жизни—2-34-05 пропаганды—2-56-23 промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ — 2-60-21 2 57-63, информации — 2-60-91, переводов —2 54-93, писем и селькоров —2-67-81 корректорская—2-33-61, выпускающие— 2-35 95 отдел объявлений —2 65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли Улан-Удэ ул. Ленина 35 Н-01632. Заказ № 262. Индекс 04649.